Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

БІБЛІОТЕКА „НОВОЇ ДОБИ“ № 24.

РЕВОЛЮЦІЯ В НЕБЕЗПЕЦІ!

ВІДЕНЬ — КИЇВ
1 9 2 0

БІБЛІОТЕКА „НОВОІ ДОБИ"

орґану Закордонної Ґрупи
Української Комуністичної Партії.

Досіль видано:

№ 1. **Винниченко В.**: Всесвітня революція. Відень, 1920, 16⁰, 16 стор.

№ 2. **Винниченко В.**: Українська державність. Відень, 1920, 16⁰, 32 стор.

№ 3. **Левинський В.**: Соціялістична революція і Україна. Відень, 1920, 16⁰, 24 стор.

№ 4. **Паламар Г.**: Капітал, колоніяльні народи і большевизм. Відень, 1920, 16⁰, 24 стор.

№ 5. **Шаповал М.**: Інтеліґенція і пролетаріят. Відень, 1920, 16⁰, 36 стор.

№ 6. **Винниченко В**: Політичні листи. Відень, 1920, 16⁰, 24 стор.

№ 7. **Левинський В.**: Реліґія, наука і соціялізм. Відень, 1920, 16⁰, 24 стор.

№ 8. **Стах П.**: До верховин! Поезії. Відень, 1920, 16⁰, 32 стор.

(Далі див. оборотна сторона).

РЕВОЛЮЦІЯ В НЕБЕЗПЕЦІ!

(ЛИСТ ЗАК. ҐРУПИ У. К. П. ДО КОМУНІСТІВ І РЕВОЛЮЦІЙНИХ СОЦІЯЛІСТІВ :-: ЕВРОПИ ТА АМЕРИКИ) :-:

[З 2 додатками]

ВІДЕНЬ — КИІВ

1 9 2 0

Шановні Товариші!

Революція в Росії і на Україні стоїть перед великою небезпекою. А наскільки ця революція є частиною революції всесвітньої, остільки ця небезпека загрожує й усьому визвольному рухові світового пролєтаріяту. Через те кожний, хто приняв ідею соціялістичної всесвітньої революції в свій світогляд і свою акцію, хто щиро, гаряче й дієво зацікавлений в перемозі експлуатованих кляс над клясами визискувачів, той тим самим приняв на себе й відповідальність за кожний рух революції, за ті чи инчі жертви, за успіхи й поразки її.

І тому обовязком кожного революціонера є свідоме, уважне й обдумане відношення до всіх засобів і методів боротьби за спільну справу визволення всіх поневолених. Революція на Сході Европи не є справою тільки Росії та руських, а тому відповідальність за неї мусять нести всі революціонери.

На цій же підставі й Закордонна Ґрупа Української Комуністичної Партії вважає за свій обовязок і право звернути увагу европейських і американських товаришів на ту небезпеку, яка зараз дуже загрожує революції в Росії і на Україні.

———

І.

Звідки ж іде ця небезпека? На чім вона основується?

Прихильники та оборонці провідниці російської революції, Російської Комуністичної Партії, намагаються пояснити майже всі негативні явища в Росії головним чином блокадою західно-европ. імперіялізму та контрреволюцією. Коли б, мовляв, не було блокади, то всі дефекти економічного життя швидко було б усунуто і тим заспокоєно невдоволення мас, яке походить тільки з економічного стану Росії; коли б не було контрреволюції, то не було б і де-яких різких політичних, адміністративних та инчих явищ.

З другого боку, контрреволюціонери ріжних соціяльно-політичних відтінків, починаючи з соціял-патротів і кінчаючи реакційним чорносотенством, стараються іменно комунізм та сістему радянської влади представити єдиною причиною і тяжкого економічного стану Росії та України, й невдоволення народніх мас. При цьому ідеольоґи контрреволюції наводять цілу низку фактів і явищ, які мають дискредітувати іменно революцію, комунізм і радянську владу в очах не тільки світової буржуазії, але й пролетаріяту.

Комуністи ж усякими способами й засобами силкуються заперечувати ці факти, ховати їх од світу, замовчувати.

І та й друга сторона на голому факті існування чи неіснування певних явищ хочуть виправдати свої соціяльні позіції.

І коли б правильність цих позіцій, дійсно, залежала тільки від факту існування тих явищ, то треба було би признати позіції контрреволюції більше правильними, бо ті факти справді в більшости суть.

Але річ не в тих чи инчих явищах, а в причинах їх. І от тут треба виразно зазначити, що одна з причин цих явищ є не в тому, що в Росії відбувається соціялістична революція й існує радянська влада, а в тому, що ця революція там костеніє, мертвіє, не розвивається, а занепадає, що именно радянської влади там уже майже немає.

Це звучить абсурдом: в соціялістичній, радянській Росії, яка перша розпочала революцію, яка провадить її більше трьох років, яка стоїть на чолі всесвітньої революції, в цій самій Росії революція занепадає і в ній же радянської влади в дійсности немає! Ці слова можна би назвати наклепом, провокацією. Але кожний щирий комуніст, що познайомиться зі станом річей в Росії, а осо-

бливо з методами, політикою й тактикою керуючої революцією Російської Комуністичної Партії, та всіма тими наслідками, які походять од того, буде змушений, хоч з трівогою й болем, визнати справедливість такого виводу. І питання для такого комуніста буде тільки в тому: чи замовчувати далі всі ті явища й причини їх, а тим самим, значить, ухвалювати їх, сприяти їхньому заглибленню й закоріненню, чи винести їх на суд, на обміркування, на вирішення комуністичних революційних організацій усього світу, щоб тим самим вплинути на зміну причим тих явищ, що загрожують революції в Росії й на Україні.

На думку Закордонної Групи Української Комуністичної Партії дальше замовчування певних явищ російської революції в теперішній стадії їх розвитку не тільки вже не користне, а навіть дуже шкодливе. Поки не пізно, їх треба винести на суд критики, треба всім комуністам і революційним соціялістам усіх націй активно вмішатись у справу революції в Росії і на Вкраїні. Вважається загально в російських ком. кругах, що кожне слово критики Рос. Ком. Партії, не тільки її програми, але й методів і тактики, є вже контрреволюція. Цим терорізується не тільки всякий почин, але і всякий інстинкт самокритики, без якої ніяка діяльність і особливо користно-творча діяльність

просто немислима. Треба знайти мужність з погляду революції, в інтересах революції, та з погляду ідейної соціяльно-політичної рідности з тою самою Рос. Ком. Партією, — взяти під рішучий, обєктивний розгляд ті негативні явища рос. революції, які зараз загрожують революції в Росії і на Україні, а які ні війною та її наслідками, ні блокадою, ні навіть тяжким економічним станом Росії і Вкраїни пояснити не можна.

Тактика хования негативних явищ являється, повторяємо, шкодливою, бо контрреволюційна преса все одно що дня виносить їх на світ, не зустрічаючи авторітетних і переконуючих заперечень. Тільки ідеольоґи контрреволюції дають цим явищам такі пояснення, які скріпляють соціяльні позіції контрреволюції і капіталізму та підривають довірря і прихильність широких европейських працюючих мас до самої ідеї комуністичної революції та радянської влади.

На наш погляд, є дві причини, які нині викликали крізу революції в Росії і на Вкраїні: це теперішня тактика Російської Комуністичної Партії, яка взяла в свої руки виключний провід соціялістичної революції в Росії і на Вкраїні та її національна політика.

II.

Характерним, кричущим явищем російської революції в сучасному її періоді, являється внутрішнє протиріччя між деклярованою комуністичною програмою і формами та методами її здійснювання, що часто стоять в цілковитій суперечности з самим духом комунізму й являються гальмуючим і регресивним фактором революції.

Мова йде не про суму та якість революційних досягнень, які також не відповідають деклярованій програмі, а які в належній мірі можуть бути здійснені тільки протягом довгого процесу.

Мова йде не про негайне здійснення „соціялістичного раю“ в таких аґрарних країнах, якими є Росія і Україна, і до того винищених та зруйнованих світовою різнею народів. Ні! Ця суперечність має своє джерело в самій орґанізованій, людській волі, у волі тих, яких історичні умови винесли на найбільш відповідальний пост перед історією, перед пролєтаріятом всіх народів і перш за все перед власним пролєтаріятом.

Соціялістична революція відбувається тільки тоді з успіхом для соціялізму, коли розвиток її відповідає отсій кардинальній умові: зміні матеріяльних умов людського громадянства мусить відповідати відповідна зміна його психічного буття.

Поняття „людське громадянство“ тут до певної міри не на місці. В тій фазі розвитку людського громадянства, яка є перехідною від капіталізму до соціялізму, а в якій пролєтаріят захоплює в свої руки політичну владу, можемо говорити тільки про сам пролєтаріят, себ-то про трудящі маси міста й села.

Коли пролєтаріят бере сам свою долю у власні руки, то натуральна річ, що він має рішаючий вплив на матеріяльні умови свого істнування. Але по скільки авангардом пролєтаріяту є його партія, пролєтарська партія, свідома своїх завдань і цілей, то в соціялістичній революції комуністична партія має всі можливости впливати на зміну матеріяльних, а тим самим і психічних умов істнування трудящих мас в соціялістичнім напрямі.

Зміну матеріяльних умов провадиться шляхом знищення сістеми анархічного капіталістичного господарства з його правом приватної власности і переведення його на сістему соціялістичного. Захопивши політичну владу, комуністична партія експропріює експропріяторів, усуспільнює засоби продукції, ницить панування капіталістичних кляс, словом вносить основну зміну продукційних відносин в громадянстві.

І коли комуністична партія стоїть на висоті свого історичного завдання, коли її ряди переняті на скрізь цим завданням, коли

їх розум, серце й совість віддані всеціло соціялізмові, себ-то ідеї визволення пролєтаріяту, а разом з тим і усеї людськости з усіх кайдан, які їх дотепер гнітили і гнітять, то можна бути певним, що їх творча праця і енергія в напрямі зміни матеріяльних умов трудящих мас, при найбільших труднощах цеї праці сприятиме процесові гармонізації психічного буття зі зміненими продукційними й соціяльними відносинами. Величезна робота втягнення працюючих мас в нові способи й форми думання й світовідчування, революціонізування живої робітничої сили, цього величезного фактора в революції й господарстві будуть розвиватися з успіхом.

Без відповідного розвитку цього психічного буття у трудящих мас процес матеріяльної соціялізації громадянства єсть у самій своїй основі загрожений, а тим самим загрожена й сама соціялістична революція.

Російська Комуністична Партія, захопивши в октябрі 1917 р. політичну владу, поклала найпершим своїм завданням знищити весь апарат буржуазної держави, знищити економічно буржуазію і перевести соціялізацію продукції. Це було кольосальне, історичне завдання її. Це завдання в певній мірі вона виконала. Кажемо: в певній мірі. Бо його зреалізовання є питанням не місяців і двох, трьох років, а довгого часу. Бо це є цілий процес.

Але яка-ж кольосальна ріжниця між початковою стадією соціялістичної революції в Росії (1917, 1918 і почасти 1919), а теперішньою, що почалась з того моменту, як значіння й сила рад (совєтів) упали, а їх місце заняли абсолютний централізм і система так зв. „единоличія“!

При рівних умовах розвитку революції був тоді серед робітничих мас міста й города та звязаної з ними всіми своїми інтересами інтеліґенції той святий запал й одушевлення, який охоплює людину, переняту тільки великою ідеєю, такою ідеєю, що вмерти за неї є солодкою річчю. Душа робітника перетоплювалася. Вона наповнювалася змістом усього того, що на його очах діялося і змістом безпосереднього будучого розвитку. Революція „робилась“ коллєктивом, робітничого масою. І вона в ній і нею жила. Між ціллю та методами й засобами її здійснення не було протиріччя. І це мало значіння не тільки льокальне, національне, а інтернаціональне. Російська революція стала двигуном всесвітньої революції.

Яка-ж відмінна картина соціялістичної революції в Росії і на Вкраїні тепер!

Вона костеніє й мертвіє. Маси в повній апатії і невдоволенню. Їх порушує тепер сила і примус, а не святий запал і огонь революції. А це невдоволення приймає иноді грізні форми. Чим усе це пояснити?

Розуміється, психічне буття, свідомість, активність, нові способи думання й світовідчування робітничих мас залежать від нових продукційних відносин, зміна в останніх буде відповідно перетворювати й свідомість участників їх. Це було б зовсім правильно, коли б свідома людська воля не входила одним із складових факторів усього процесу революції, коли б перетворення соціяльного ладу відбувалось стихійно, незалежно від хотіння й керування людської орґанізуючої сили.

Але ж проводирі Російської Ком. Партії з повним правом посилаються на ролю й значіння свідомої волі в революції, показуючи на свою програму й тактику, як на орґанізуючий і направляючий фактор в усьому русі.

І от, коли приступити до уважного й обєктивного аналізу цього формуючого й направляючого революційні сили фактору революції, до політики й тактики Рос. Ком. Партії, то тут і виявиться отте кричуще протиріччя між ціллю та методами й засобами її здійснення, яке зараз особливо впадає в очі.

Коллєктивізм є основа комуністичного вчення, комуністичного господарства, комуністичної психіки. Комунізм одкидає святість авторітетів, домінуючу ролю осіб в історії, індівідуалізм і абсолютизм у діяльности людей. Але кожному відомо, що ніколи ще в Росії святість

авторітетів не підносилась так високо, не піддержувалась так безоглядно, як комуністичною партією в Росії, ніколи здається критика й сумнів у непогрішимости осіб не заборонялась і не каралась так, як забороняється і карається в Росії. Індівідуалізм і абсолютизм являються признаними, ухваленими методами орґанізації революційних сил; „єдінолічіє“ в партії, в орґанах влади, управління й господарства, зведення коллєктивів до ролі статистів при індівідуумах є нормальне явище в сучасній Росії і на Україні. Ясно, що, маючи в основі своєї орґанізуючої діяльности такі прінціпи, тактика Рос. Ком. Партії не є всилі провадити з успіхом процес зміни психічного буття пролєтаріята, не може орґанізувати його свідомість в комуністичному дусі, навпаки такими методами вона затвержує в психіці мас старі індівідуалістичні форми думання, старі психічні звички, старі етично-соціяльні нахили, заложені й затвержувані віками абсолютистичного й капіталістичного анархо-індівідуалізму. Через ці методи робітничі маси в революцію не втягуються, вони являються пасивним матеріялом, яким авторітарно оперує невелика ґрупа людей. Не беручи активно, безпосередньо участи в творенню нових відносин, маси не можуть розвивати своєї клясової й коллєктивістичної свідомости, а через те революція для них являється незрозумілим, тяжким,

хаотичним, а тому ворожим процесом. Більше того: методи „єдінолічія", індівідуалізму й персонального централізму, що • наслідком своїм мають сухий бюрократизм та бонапартизм, вносять надзвичайну деморалізацію в робітничі маси. Бачучи приклади партійних відповідальних робітників, що не підлягають в своїй діяльности ніякому контролю з боку коллєктиву і не несуть відповідальности перед ним, бачучи, як ухвалене „єдінолічіє" несе з собою прівілеї о с о б а м, маси гублять повагу до самої ідеї коллєктивности, в них починає розвиватися персональний еґоїзм, прагнення до захоплення яко мога більше цінностей для себе. Сервілізм перед дужчими, занепад ідейности, відсутність колишнього революційного запалу, прімітивний індівідуальний утілітаризм — тепер загальне явище серед партійних і непартійних мас російського й українського пролєтаріяту. Так само не рідке явище, що широкі маси до всяких лозунґів, відозв, заяв, проклямацій ставляться з скептичним застереженням: „Е, це ми вже давно чуємо, а що саме п р а в д а, то невідомо". І легко собі уявити, як нехтування „правдою", се-б-то погодженням, гармонізацією формул з діями, вносить розклад в етику середніх людей, як ослаблює їхню волю і готує з них звичайних соціяльних паразітів і лицемірів. Простий розум не бачить через цю подвоєність ніякої ріжниці між попередніми вла-

дами й владою комуністів: і ті крали, хабарничали, брехали, робили хороші заяви й декларації, так і тут так само все робиться. Ідея справедливости, ідея соціяльної й економічної рівности таким курсом політики надзвичайно захитана. Маси не можуть абстрагувати, не можуть робити аналізів законів революції й жити майбутніми перспективами; вони будують свій світогляд, свою віру, свої сімпатії на конкретних, теперешніх явищах, вони їх бачать, з них виходять у своїх оцінках, у них вірять. Вони не можуть мислити, як теоретики: перемога революції в далекому майбутньому принесе справжню рівність і правду. Маси інстінктом схоплюють тенденції тої чи инчої політики й відповідно тому реаґують. А сучасні тенденції не обіцяють їм ні рівности ні справедливости. Вони бачать, що комуністи-комісари беруть хабарі, крадуть, роскошують, живуть як „буржуї", а робітники працюють, голодують, бідують. І що далі, то ці тенденції збільшуються, закорінюються, народжується немов якась нова буржуазія „совбурія" (совітська буржуазія), ніби нова кляса визискувачів, яка живе з робітничої надвартости, яка своїм істнуванням і соціяльним станом фактично топче ногами ідею знищення панування паразітарних кляс. Яка ж ріжниця між колишніми царськими хабарниками і паразітами-чиновниками і комуністами-комісарами, „сов-

бурами"? На віщо ж битись, голодувати, коли за царських чиновників робітникам принаймні легче, ситніще й тепліще жилося? Що ж таке соціялізм, комунізм, революція? В заявах, деклярациях тільки?

От-так почуває і мислить багато з робітничих несвідомих мас Росії й України. А серед кращих, свідоміщих елєментів робітництва росте апатія, зневірря, пригніченість, невдоволення.

І головною причиною такого явища є не економічний стан, не боротьба з контрреволюцією, а тактичні методи проводирів правлячої партії, дізгармонічність між ціллю і засобами, непогодженість між заявами, резолюціями, деклярациями з одного боку і фактами, ділами, реальною щоденною політикою — з другого.

Така є картина дійсного стану революції в Росії й на Вкраїні. А через те, наприклад, такі питання, як діктатура кляси, пролєтаріяту, чи діктатура партії (що так дебатується в Европі) в Росії не існує, бо там ні діктатури пролєтаріята, ні діктатури партії немає, там є діктатура осіб, авторітетів, невеличкого абсолютного центру. Партія, як така, не є партією в звичайному розумінню цього слова. Ні течій, ні напрямів у ній немає, крім напряму авторітетів. Всякі спроби тво-

рити щось нове, боротися за нові методи хоч б и в с е р е д и н і п а р т і ї, бюрократично караються. Ні свободи слова, ні свободи зібрань в п а р т і ї немає.

Ідеольоґи таких методів тактики аргументують їх революційною доцільностю й необхідностю, — „инакше неможливо": коли допустити волю аґітації й пропаґанди хоч би навіть комуністичних, але инакше від центру мислячих течій, то при відсталости, нерозвиненості, незвичці російських народніх мас до орґанізації, при їхній малій клясовій свідомости настане дезорґанізація, розпад і загибель революції. Тільки силою залізного кулака й військовою дісципліною можна вдержати в цілости і партію і владу. Через те, мовляв, і дійсної влади совітів допускати неможливо, і в самій партії всяку „ересь" треба рішуче убивати.

На нашу думку, це є признання в неможливости взагалі соціялістичної революції в Росії. Але ж тоді треба це чесно, голосно, отверто признати, здати свої позіції й не приносити зайвих жертв.

Ми, українські комуністи, тримаємось инчого погляду, ми думаємо, що дійсно соціялістична революція в Росії і на Вкраїні не тільки можлива, але й може укріпитися і побідити. Тільки для того насамперед потрібні инчі методи провадження її серед широких

мас. Не тільки „можливо инакше", а необхідно потрібно инакше. Не маси винні, а політика партійних вождів. Коли б ця політика була инча, коли б Російська Комуністична Партія була дійсно живим, творчим орґанізмом, плоттю від плоті робітництва, маси з ентузіязмом ішли би за нею, вірили їй, творили революцію разом з нею. Коли ж партія почала перетворюватись у бюрократичний апарат, коли стала одриватись од мас і витворювати з себе якусь упрівілейовану касту, не довіряючи робітничим масам, сумніваючись у них і навіть боячись їх, коли вся революційність партії на місцях стала виливатись у ряд паперових ціркулярів, деклярацій і канцелярської „волокиты", то маси почали одходити, одриватись од партії, а тим самим почався одход і від тих ідей, які проголошувались партією. Недовірря стало обопільним. Недовірря стало переходити в ворожнечу, особливо розогріте злочинною, провокаторською діяльностю місцевих, призначених „бонапартиків"-комуністів, що попримазувались з матеріяльних інтересів до комунізму. Ця ворожнеча стала навіть подекуди бути причиною озброених повстань. І зовсім не рідко можна побачити таке характерне явище, особливо на Вкраїні: повстанці, виступаючи проти істнуючої влади, заявляють: „ми — большевики, ми за радянську владу, але геть комуністів і комісарів".

В цих наївних лозунґах обєктивному обсерваторові можна побачити старі сімпатії мас як до колишніх большевиків, так і до сістеми радянської влади. „Комуніст“же і „комунія“для них є тепер сімвол безправности, бюрократизму, насильства, антідемократизму. В заявах і деклярацїях провідників сучасного курсу комуністичної політики часто говориться, що в Росії здійснюється й істнує справжня демократія, робітниче-селянська. На жаль, це тільки хороші заяви, які завдають повну брехню дійсности. В вище-наведених лозунґах повстанців звучить протест самих народніх мас проти топтання прінціпів робітничої демократії, а так само проти наклепів, ніби більшість повстань провадяться під контрреволюційними гаслами, за буржуазну демократію.

Розуміється, ґрунтом для повстань переважно являються економічні причини. Село, будучи тепер головним продуцентом матеріяльних цінностей (а також повстанського руху), не маючи компензації від міста за свої цінності, вступає з ним у конфлікт. Невдоволення мас (як села так і міста) на ґрунті тяжкого економічного стану є скрізь, його радікально можна знищити тільки відновленням господарства. Але доцільна революційна політика повинна полягати не в тому, щоб доводити невдоволення до гострих вибухів, а щоб усякими способами стриму-

вати його. Методи ж, наприклад, аґрарної чи продовольчої політики російських комуністів настільки не доцільні, настільки не революційні, що їх можна назвати на піставі тих наслідків, що вони дають, просто провокаційними й контрреволюційними. Маси сільської бідноти цими методами не тільки не втягуються в комуністичну свідомість, а навпаки немов навмисно відштовхуються від неї.

III.

Ілюстрацією наших загальних виводів може послужити лист тов. В. Винниченка до українських робітників і селян, який вважаємо відповідним тут в цілости навести:

Товариші!

Мій приїзд на Україну, переговори з Ц. К. Р. К. П. і К. П. (б.) У. про вступ у партію й правительство, а також, нарешті, мій виїзд з України викликають ріжні чутки та пояснення, що часто не відповідають дійсности. Через те вважаю за свій обовязок коротко й обєктивно здати перед Вами у цій справі відчит. На жаль, я не маю змоги (через незалежні від мене обставини) оголосити цього листа в пресі (на Україні), щоб дати справоздання перед широкими масами, тому прохаю кожного товариша поширити цього листа хоч в писаному вигляді яко мога більше.

Єдиною метою мого приїзду на Вкраїну було бажання взяти активну участь в обороні революції й будуванню української робітниче-селянської державности. Виїзжаючи з-за кордону, я закликав найчеснішу частину української еміґраційної інтеліґенції рішуче стати на бік совітської України, їхати за мною туда й не дбаючи ні про які почесні посади, ролі й т. п., щиро, чесно, самовіддано взятись

до тяжкої, чорної, великої роботи соціяльного й національного визволення віками гнобленого нашого народу.

І от така гірка іронія, що я, як раз ось тої роботи, до якої кликав других, не міг для себе дістати; а за те діставав більш те, проти чого застерігав: почесні посади, портфелі, матеріяльні вигоди, словом усе те, що може задовольнити честилюбність і особистість. Чотирі місяці мого перебування в Росії й на Україні марно пішли на змагання взяти дійсну, активну участь у праці. Мені пропонувалося бути членом українського совітського уряду, бути навіть заступником голови Ради Народніх Комісарів і народнім комісаром з тим або инчим портфельом. Здавалось би, що цим ніби вже давалася можливість дійсної і великої роботи. На жаль, роботи в цих посадах як раз і не було, бо я міг тільки мати голі титули без можливости виконувати яку небудь конкретну функцію в уряді, що мала би значіння для державного будівництва Радянської України.

Причина такого чудного явища полягає не в тому чи инчому відношенню до моєї особи, а в загальній тактиці й політиці як у цілій Росії так і на Вкраїні керуючого центру революції, — Російської Комуністичної Партії. Основна риса цієї політики є абсолютний централізм як у партії, так

і в усіх галузях її діяльности, — економічній, державній, політичній, національній і т. д. Але цей централізм стоїть у глибокій суперечности з програмою партії й тенденціями самої революції. Через те вся діяльність керуючої партії має дві сторони: одну — формальну, програмову, декларативну, другу — дійсну, реальну, не декларативну.

Будучи відірваною від Росії й України, „Закордонна Ґрупа Україн. Ком. Партії", до якої я належу, мала змогу зазнакомитись тільки з декларативною, програмовою стороною діяльности керуючої партії. Судячи про становище на Вкраїні по тих офіціяльних документах-деклярацiях, що доходили за кордон, а також по тих майже офіціяльних відомостях, які вона листовно одержала від бувших боротьбістів, теперішніх членів Комуністичної Партії (большевиків) України, наша орґанізація вірила, що українська робітниче-селянська державність справді твориться, що, будучи в федеративному звязку з Совітською Росією, беручи поміч у неї й сама даючи сили на спільну справу, вона в той же час самостійно розвиває свої внутрішні сили. Так само Закордонна Ґрупа гадала, що Комуністична Партія (большевиків) України, стоячи в тісному звязку з Рос. Ком. Партією, має певну самостійність істнування й діяльности, що вона походить з широких пролетарських мас села й міста України, що

тісно зьязана, поріднена з цими масами й у них черпає свою силу.

Так судила Закордонна Ґрупа Укр. Ком. Партії по деклярaтивній стороні керуючої партії. Цілком поділяючи таку програму й політику, вона делеґувала мене на Україну, яко свого представника, для участи в спільній справі.

Але ця участь була унеможливлена другою, недеклярaтивною стороною діяльности керуючої партії, а саме її політикою безоглядного, абсолютного централізму.

Керовники Р. К. П. пояснюють свою політику централізму революційною необхідністю і доцільністю. Нею вони пояснюють навіть можливість трьохлітнього істнування радянської влади, а також усі дотеперішні успіхи в боротьбі з контрреволюцією і економічною дезорґанізацією.

Одначе я, глибоко шануючи авторітет окремих керовників Р. К. П., дозволяю собі все ж таки думати, що така політика є велика загроза самій революції. Система абсолютного централізму, на мою думку, є одним з факторів, що ослаблюють і навіть гальмують сили революції в Росії й на Україні. Всяку справедливу ідею, сказав т. Лєнін, перебільшенням можна привести до абсурду, до безглуздя. Цілком справедливо, що сили революції повинні бути сконцентровані й централізовані. Але якими методами? Керовники

Р. К. П. вибрали метод абсолютного централізму, який виключає метод демократизму. Цим досягнено того, що керуюча революцією партія з живого, творчого орґанізму зійшла на велику, сліпу машину, якою керує невелика ґрупа людей. Прінціпом призначення відповідальних керовників партійних орґанізацій і знехтуванням прінціпу виборности зроблено те, що в партії пропало чуття відповідальности перед колєктивом, а замість його запанувала бюрократична підлеглість одного урядовця другому, вищому. Всі неґативні риси бюрократизму цією системою введено в партію. Карієризм, запобігання перед дужчим, зневаження слабшого, безконтрольність, занепад ініціятивиости, творчости і т. д.

Всім відомо й гріх це ховати, що партійні орґанізації загубили тепер колишню натхненність, творчий запал, порив самодіяльности, активність у вирішенню пекучих місцевих питань. Тепер це пасивна, покірна, бездумна й безкритична маса, яка керується й посувається на ту чи иншу акцію не стільки силою внутрішніх рушіїв, як силою зовнішнього наказу „начальства".

Оборонцями цієї політики вихваляється створена таким методом „залізна дісципліна" в партії. Але треба чесно признати, що ця дісципліна є не так дісципліною комуністів, членів партії, товаришів і співборців, як

дісципліною бюрократів, урядовців, салдатів. Не стільки з переконання, з віддановости справі, з віри в необхідність саможертви походить ця дісципліна, як з страху кари, або бажання „вислужитись“. Не стільки дісципліна партії, як дісципліна канцелярії й казарем. Але хвалитись цим комуністам нема чого, бо така дісципліна була за царизму серед його урядовців, така є й у буржуазних урядів, навіть ще „міцніща“. В даний момент немов самою партією помічено свої дефекти. Але помічено тільки вияви хороби: бюрократизм, бонапартизм, закостенілість апаратів, апатію орґанізації і т. д., а самої хороби, основної причини цих явищ — системи абсолютного централізму — не помічено. І можна зарані сказати, що поки не буде змінено в самій основі систему партійного буття й діяльности, доки не буде змінено абсолютний централізм на демократичний централізм, доти дух революційности, активности, самодіяльности партійних мас буде глушитися, доти енерґія творчости буде занепадати, будуть розростатися всі ті хоробливі явища, що тепер підточують і мертвлять авангарди революції.

Прикладаючи метод абсолютного централізму що до самої своєї партії, керовники революції, розуміється, цілком послідовно прикладають його й до всіх инших сторін

революції. Прінціп абсолютизму лежить в основі державної політичної, економічної, національної й всякої иншої політики. Звідци походить і прінціп „єдінолічія", бюрократизації й мілітаризації всіх радянських установ, підприємств і всієї влади. Ні для кого не є тайною, що „совітської влади", як такої, влади рад у совітській Росії й Україні майже вже немає. Прінціп абсолютного централізму виключає цю форму влади. Совіти зведено до ролі декоративних установ. Оборонці такої системи пояснюють це станом війни. Під час війни, мовляв, все мусить бути мілітаризовано. Але в цьому поясненню сплутано цілі з засобами. Під час війни все мусить давати максімум напруження й концентрації сил. Це є ціль. Але не скрізь і не завсігди мілітаризація й абсолютистичний прінціп суть найкращі засоби для цієї цілі. Що може бути корисним для армії, для специфічної орґанізації людей, то як раз може бути шкодливим для партії, яка має цілком відмінну соціяльну й орґанізаційну природу. Те саме можна сказати й про ради. Рота чи полк салдатів мусить безкритично й негайно виконувати накази свого начальника. І що точніше й „механічніше" це буде зроблено, то краще відповідатиме загальному плянові військової операції. Але прикласти це саме до партійної орґанізації, чи до ради робітничих депутатів — неможливо, бо рево-

люційне, творче життя не є ряд простих військових операцій, і роль партійної організації не припадає до ролі полка. Змагання мілітаризувати й закути в залізо абсолютного централізму партію, радянську владу й все життя — приводить до абсурду.

Це найкраще видно на прикладі України. Тут все мілітаризовано й централізовано. Вважається, що на Україні революцією керує незалежно партія українського пролетаріяту й незаможнього селянства, що має й свою незалежну назву — „Комуністична Партія (большевиків) України". Але це є декляративна, формальна сторона. В дійсности, по суті, партії у к р а ї н с ь к о г о пролетаріяту міста й села ще немає. К. П. (б.) У. є тільки областна організація Р. К. П. Більшість відповідальних керуючих партійних діячів цієї організації прислано й п р и з н а ч е н о з центру, Політичним Бюро (Політбюро) Центр. Ком. Рос. Ком. Партії. Весь Ц. К. Ком. Партії (б.) України не є вибраним, а призначеним з центра органом. Так само більшість керовників місцевих організацій є прислані й призначені Політбюром Ц. К. Р. К. П. Склад самої К. П. (б.) У. через таку політику абсолютизму є самий припадковий і мало поріднений з широкими робітничими масами України. Бюрократизація й мілітаризація партії, безвідповідальність відповідальних робітників перед організацією, безконтроль-

ність їх і залежність тільки від вищого начальства, дають змогу ріжним непевним, непролетарським і нереволюційним елементам заповнювати собою ряди партії. Через це іменно на Україні, де найбільше прикладається прінціп абсолютного централізму, можна помітити таке ненормальне явище, що великий процент партійних членів складається з елементів дрібноміщанських, чужих місцевому населенню, незнайомих з місцевими умовами й через те тільки шкодливих.

Так само вважається, що Укр. Соц. Рад. Республіка є самостійна, незалежна робітниче-селянська держава. Але це тільки в деклярациях. В дійсности ж політика абсолютного централізму керовників революції звела не тільки державну самостійність України, але навіть її самодіяльність на нівець. Тут так само все, що можна, сцентралізовано. Особливо в сфері економіки. Промисловість, транспорт, робітничий ринок, продовольча справа, фінанси, все це залізними дротами прикуто до московського центру, звідки даються накази й директиви, що часто абсолютно не можуть бути погоджені з українськими умовами, але які силою „залізної дісципліни" мусять бути бюрократично виконаними.

Декларативно й офіціяльно істнує Правительство У. С. Р. Р. Але воно не є виборне, не є навіть сформоване К. П. (б.) У.,

а призначене Політбюро Ц. К. Р. К. П. Це є бюрократичний апарат московського центра, який мусить провадити дані йому директиви в дусі загального прінціпу найстрогіщого централізму. І знову через це можна бачити таке ненормальне явище, що більшість урядових інституцій обсаджено елементом неукраїнським, чужим українській національности, незнайомим ні з мовою українських широких мас, ні з особливостями українського життя. Більше того, значна частина урядовців на Україні, в руках яких є керування головним чином економічним життям України, не будучи комуністами й революціонерами по суті, а тільки приписаними з кар'єристичних мотивів до ком. партії, будучи пройняті старою русіфікаторською й централізаторською ідеольогією, сугубо, старанно переводять у життя всі заходи абсолютного централізму.

Як не можна керуючому центрові зробити закид, що він з великодержавних, руських мотивів, піддержує прінціп абсолютного централізму, так навпаки, де-яких агентів його на Україні, отих „спецїв" і ріжних „русотяпів", що примазались до партії, можна характеризувати, як свідомих русіфікаторів, як великодержавних централістів і „єдинонеділимців". А що вони переважно мають безпосередню владу над економічним життям України, то ними прінціп абсолют-

ного централізму доводиться до цілковитого абсурду й величезної шкоди не тільки господарству України, але й самої Росії, та й усій справі революції. Наводити тут усім на Україні відомі приклади цієї політики немає рації. Досить сказати, що вся економічна політика по методу абсолютного централізму приводить до голого викачування з України її матеріяльних ресурсів. Яких небудь серіозних, систематичних, пляномірних заходів до організації, підняття й розвивання економічних сил України, рахуючись з її одмінними умовами й особливостями, не робиться. Навпаки, ідея створювання власного економічного, господарчого внутрішньо-самостійного центру, що керував би всім економічним життям України, вважається за контрреволюційну. А ті діячі, навіть прислані з Росії, що хочуть совістно поставитись до своїх обовязків, що, бачучи кричущу необхідність іменно такого центру на Вкраїні, стараються вести свою роботу в такому напрямі, — ті хутко одкликаються назад і навіть обвинувачуються в українському шовінізмі (будучи часто самі по національності руськими!).

Нема що казати, що така політика, навіть з погляду чисто матеріяльної користи, є тільки шкодлива для революції, бо нема сумніву, що при иншій політиці навіть „викачати“ з України можна було би далеко більше. „Специ“, русотяпи“, русіфікатори-централісти,

примазані до комунізму, люблять пояснити те невдоволення, яке помічається на Вкраїні серед широких мас, тим, ніби Україна — країна особливо дрібно-буржуазна, контрреволюційна, націоналістична й т. п. Проти цього треба рішуче запротестувати. Українська сільська біднота впродовж усієї революції, нераз доказувала свою клясову ворожість як до великої буржуазії так і до дрібної. Повстання укр. селян проти дрібнобуржуазної політики Центральної Ради, повстання проти великобуржуазної гетьманщини, знову боротьба з Директорією, все це показує, що український сільський пролєтаріят і півпролєтаріят має в собі виразний клясовий інстинкт і гостро виступає в обороні своїх інтересів. Сама можливість істнування радянської влади на Україні за всі рази була обумовлена симпатіями до неї цих елєментів українського села: без них ніякі військові сили нічого не вдіяли б. Та, нарешті, той успіх, який має в даний момент ідея „комнезаможів“ на селі, показує, що клясові протиріччя укр. села зовсім не затерті якоюсь спеціфічно-українською дрібнобуржуазністю. Але тут же треба одзначити, що ті самі комнезаможі, які так охоче беруться до боротьби з куркулем, як раз і являються найбільш протестуючим елєментом проти шкідливої продовольчої політики спеців і бюрократів. І от, ця бюрократична, просто-

лінійна продовольча, економічна, земельна, адміністративна, національна і т. д. політика абсолютного централізму є як раз причиною невдоволення мас, а не система радянської влади; іменно ця політика найбільш піддержувала й зміцняла, як впродовж усієї революції так і тепер контрреволюційні течії. Це треба чесно признати.

Що до національного питання, яке на Україні займає поважну ролю, то тут помічається те саме, що й в инших галузях життя. Керуючий центр революції, Р. К. П., розуміється, не має ні в програмі, ні в ближчих своїх цілях ніяких русіфікаторських або ворожих національному відродженню гноблених націй завдань. Але загальна основна політика абсолютного централізму з невблаганою неминучістю приводить як раз до цього. В заявах цілком щиро й охоче проклямується повна національно-культурна самостійність, рівноправність усіх мов і т. д. Останніми часами, з огляду на висунену життям необхідність ближче підійти до україн. села, керуючими центрами висунено навіть лозунг „українізації партії, влади" і т. д. Але всі ці декларації, заяви й лозунги мусять лишатися незреалізованими. Ясно через що: коли найважніщі галузі життя не мають своїх центрів на Україні, коли всі апарати уряду й влади обсажено присланим з московського центру елементом,

коли вони залежать тільки від того центру і зносяться тільки з ним, то яка ж може бути мова про їх українізацію? Для чого? Ясно, що коли економічне життя таким способом централізоване, то так же мусять бути централізовані й усі залежні від нього галузі. І говорити про національно-культурну самостійність при цій умові неможливо. Це буде тільки одною декларацією, а в дійсности пануватиме й культура й мова тої національности, яка управляє економікою країни. Так воно й є тепер, не вважаючи на щире бажання дати справжню рівноправність національних культур. Такої рівноправности немає: українська мова, як торік була, так і тепер лишилась мовою нерівноправною, як урядували раніще мовою московського центру по всіх інституціях українського правительства, так урядують і тепер, як одсилались назад напери, писані українською мовою, так одсилаються й в цей момент. Бо так мусить бути при такій загальній політиці. Мусить навіть бути підозріле відношення взагалі до всього українського, як до чогось, що порушує систему абсолютного централізму, що має якісь свої особливости й вимагає окремої, відмінної їх орґанізації. Через це не диво зустріти в найщиріших неукраїнців комуністів відношення до комуністів українців як до „нечистих" комуністів, як до потенціяльних контрреволюціо-

нерів. Не диво бачити деяких українців комуністів, членів К. П. б. У., які, щоб заслужити право бути „справжніми" комуністами, майже одреклися своєї національности, стали ренеґатами й часом з більшою ворожостю виступають проти національних українських змагань, а-ніж самі не-українці. Так, повторяю, м у с и т ь бути, поки прінціп абсолютного централізму в усій політиці керуючої партії вважається за єдино-правильний. Все, що порушує цей прінціп, мусить вважатися за шкодливе для революції, себ-то за контрреволюційне.

Отже, коли взяти на увагу все вище сказане, то ясно буде, через що саме я не міг взяти участи в сучасному укр. сов. правительстві. Так само повинно бути ясно, через що мені пропонувалось номінально взяти участь в йому і в той же час не давалось можливости дійсної праці. Номінальна участь моя мала би заспокоїти деякі українські недовірчиво настроєні до цієї політики елєменти й привести їх до згоди з методами абсолютного московського централізму. З другого боку малося на увазі, що я з часом стану „справжнім" комуністом, себ-то відречуся домагань національного визволення працюючих мас українського народа, перестану бути, як це зробили многі, українцем, і тоді мені можна буде доручити й якусь реальну функцію. Одначе я, не перестаючи бути комуністом, не

перестаючи прагнути визволення працюючих і пригноблених кляс від усякого гніту, поневолення й експлуатації, в той же час іменно через це не можу брати участи в такій політиці, яка шкодить цьому визволенню.

Що було в моїх невеликих індівідуальних силах, я все робив, щоб хоч трохи змінити тенденції, напрям цієї політики. Мене запевняли, що тенденції ці зміняться. Були навіть моменти, коли мені здавалось, що я помилявся, що тенденції абсолютного централізму ослабли, що може перемогти прінціп демократичного й федерального централізму. Але, на жаль, я не помилявся, я тільки уступки керуючих центрів вимогам життя приймав за зміну самої основи політики. На жаль, вся система абсолютного централізму вважається, як і перше, непохитно-правильною.

Через те, не маючи змоги ні змінити її, ні погодитись з нею, я мусів одмовитись від участи і в уряді й у тій партії, яка проводить цю політику. Бо моя участь для ширших українських кругів мала би той знак, що я цю політику поділяю. І цим я ніс би відповідальність не тільки перед собою, а й перед тими українськими елєментами, які можуть мати довірря до мого імени.

Але глибоко помилились би ті, що гадали б на підставі цього, що я вважаю якусь иншу політичну партію більш здатною до

визволення працюючих. Ні одна політична партія, крім комуністичної, не може цього зробити. І кожний працюючий, кожний експлуатований, кожний, хто не живе з чужої праці й щиро, чесно хоче послужити знищенню соціяльного зла, той повинен бути членом тільки комуністичної партії. Всяке визволення працюючих кожного краю, а так само й України, повинно бути справою самих цих працюючих. І коли намагання російських комуністів дати це визволення укр. масам зовні, поминаючи їхню безпосередню участь у цьому, є надзвичайно шкодливою помилкою, то сподівання дрібноміщанських укр. елєментів на „допомогу“ европейської буржуазії можна назвати просто злочинством. „Поміч“ буржуазії антантської чи польської — буде в тому, що з її перемогою влада на Вкраїні перейде до рук великобуржуазних кляс, — поміщиків, фабрикантів, банкирів і т. д. Не кажучи вже про люту соціяльну реакцію та економічне поневолення укр. мас, що прийде з владою великої буржуазії, буде ще знищено й національні досягнення, бо як раз великобуржуазні кляси на Україні не є національно-українські, вони як раз являються найбільш свідомими й запеклими ворогами нац.-укр. відродження. Всяка орієнтація на Антанту, Польщу чи на яку будь иншу буржуазну силу є зрада укр. народу, народу селян і робіт-

ників. Тільки його власними силами може бути здобуте справжнє визволення як соціяльне так і національне.

А для цього повинні злити свої сили насамперед свідомі укр. робітники міста й села в міцно збиту, правильно орґанізовану, свою власну комуністичну партію, в передову армію всіх працюючих України. На Україні в даний момент є дві комуністичні партії: 1. керуюча, урядова „Комуністична Партія (большевиків) України" і 2. „Українська Комуністична Партія". За кордоном є „Закордонна Ґрупа Укр. Ком. Партії". Всі ці орґанізації в імя інтересів революції повинні обєднати свої сили в єдину комуністичну партію України, внутрішньо самостійну, поєднану з иншими робітничими і комуністичними партіями світу через спільний, вищий, міжнародній орґан комунізму — III. Інтернаціонал.

Процес світової революції довгий. Авангард її в Росії й на Україні, може, ще не раз терпітиме поразки в велитенській боротьбі. Контрреволюція всіх національних кольорів може ще не раз буде тішитись з своїх перемог. Але дійсні борці за долю пригнічених і визискуваних новинні в цих поразках учитись бачити свої помияки й виучуватись кращих способів перемоги.

Одною з помилок, що серіозно загрожують успіху революції в Росії й на Україні,

є сучасна політика абсолютного централізму керуючих центрів. Свідоме українське робітництво повинно зробити рішучі, енергічні заходи, щоби змінити цю політику й якомога швидше знищити всі ті загрозливі явища, що походять од неї.

Одним же з найкращих способів перемоги є тісне, дружнє обєднання всіх сил проти спільного ворога. Але обєднання це мусить бути не механічне, не бюрократичне, а скуте внутрішньою, свідомою дісципліною, вільною самодіяльностю, активностю мас, їх ентузіязмом. Основою обєднання повинен бути прінціп федерації пролєтарських партій і держав, прінціп дійсної рівноправности всіх федеративних частин і тісного союзу їх у спільному міжнародньому орґані. Тоді тільки і в партіях і в країнах зможуть бути викликані до життя й використані до найдальшого кінця всі внутрішні сили кожного орґанізму. Тоді тільки як слід буде озброєна революція.

Особливо повинні пильно подумати над цим члени Р. К. П. та К. П. (б.) У., що більше всіх несуть відповідальности за долю революції. А надто Українці, члени цих партій, повинні памятати, що історія робітниче-селянського, віками гнобленого, експлуатованого й упосліженого народу читко запише на своїх сторінках їхні помилки, вільні й невільні.

З товариським комуністичним привітом

В. Винниченко.

Цей лист відкриває нам не тільки основні риси загальної тактики Російської Комуністичної Партії, але також кидає ярке світло на національну політику цеї партії на Вкраїні, яку просто, маючи на увазі інтереси революції, не можна инакше назвати як злочинною.

Які є глибокі інтенції і цілі цеї політики, ми про це далі скажемо. Тут уважаємо потрібним зазначити, що така сама політика абсолютного московського централізму провадиться й що до других національностей, які входять у склад „Російської Соціялістичної Федеративної Совітської Республіки". Татарська, Башкирська, Киргизська, Азербайджанська, Туркестанська Совітські Республіки так само існують тільки в деклярациях, в дійсности ж є тільки бюрократичні орґани московського центру, які нічого спільного з радянською владою тих національностей не мають.

IV.

Пригляньмося трохи ближче національній політиці керовників Російської Комуністичної Партії на Вкраїні.

Український нарід біля трьох століть був під варварським і деспотичним утиском руського царизму. Безпощадне переслідування всього українського, глум, зневага з українського слова, заборона розвитку духових форм українського народу (переважно сільського й робітничого) — всі ці методи національного й клясового панування російського февдального й февдально-буржуазного абсолютизму переслідували одну ціль: в і м я „є д и н о ї і н е д і л и м о ї Р о с і ї“ з н и щ и т и, з м е с т и з л и ц я з е м л і у к р а ї н с ь к у н а р о д н і с т ь! Не має й не може бути ніякої української мови, ніякого українського народу, ніякої України — є тільки руська мова, руський нарід, Росія! Це був категоричний імператив російської февдальної і февдально-буржуазної політики супроти України і її народу. І ця політика проводилась усіми можливими способами жандармами, поліцією, провокаторами, тюрмою, Сибіром, в рівній мірі, як руською газетою, книжкою, школою, церквою, театром і т. д.

Не диво, що сифіліс руського шовінізму ввійшов у кров руського громадянства. Ми

не помилимось, коли скажемо, що 99% руської буржуазної інтеліґенції стояло на становищі повної неґації української народности, а 98% соціялістичної руської інтеліґенції всяких партійних відтінків стояло на цьому самому. Плєханов, Троцький цинічно не визнавали істнування української народности.

Революція принесла повну несподіванку всім руським шовіністам і україножерцям. Такий підйом національний всіх верств українського народу, якого були ми свідками в 1917 р., є в історії безприкладний. Це дається пояснити тільки страшною, брутальною національною неволею на Вкраїні і тим, що революція принесла можливість визволення українських народніх мас. В тих умовах на Вкраїні, які історично склались, революція ця приняла спершу прогресивний національно-демократичний характер. Цілком природно, що національне визволення вилилось у стремління до державно-національної самодіяльности й незалежности, як найкращого способу вільного національного істнування. Українська національно-державна політика мала так довго успіх, як довго вона була прогресивно-демократичною і як довго революція в Росії мала дрібноміщанський демократичний характер (правительство Керенського). Але з цею хвилею, коли українська національно-демо-

кратична революція стала приймати що раз го більше й виразнійше дрібнобуржуазний і контрреволюційний характер і тим самим стала нехтувати інтереси українських трудящих мас, і з цею хвилею, коли в октябрі 1917 р. прийшли до влади в Петрограді і Москві руські большевики, з цею хвилею боротьба українського національного правительства стає боротьбою дрібноміщанської контрреволюції проти соціялізму. Це було ясним для всіх, коли фактична влада в національній дрібноміщанській Україні опинилась в руках Петлюри.

Натурально, народні і трудящі маси України відвернулись від українського дрібноміщанського правительства. Петлюра мусів стати проти свого народу і бути лакеєм імперіялістів західної Европи і їх слуг, як Пілсудський і инші. За те українські трудящі маси звернули всі свої симпатії в сторону руських комуністів і Совітської Росії. І це робили вони в найкращій вірі. Адже ж ні одно правительство в світі не давало — на словах! — такої повноти національної свободи, як совітське російське! Ні одна досі соціялістична партія в світі не проголошувала так уперто і торжественно так зв. право націй на „самовизначення аж до відділення", як це робила Російська Комуністична Партія, якої аґітатори залили

Україну, і в імя цих лозунгів відразу здобули Україну.

Як же використали російські комуністи для соціялістичної революції цей великий фактор, це прагнення поневоленої національности до свого визволення? А додамо тут, використання комуністичних симпатій національної трудової України з огляду на її економічне становище, її природні невичерпані багацтва, її хліб, цукор, вуголь і залізо, означає de facto непобідимість соціялістичної революції, по крайній мірі, на землях бувшої царської Росії. Не страшна ніяка блокада для Совітської Росії, коли б вона мала за собою дружній, справжній союз народніх мас України, цеї країни, що до світової війни була житницею не тільки всеї Росії, але Европи! Але російські комуністи своєю національною політикою не тільки не привернули на свій бік цю силу, а навпаки підняли її проти себе. Захопивши владу на Вкраїні в 1918 році, руські большевики запровадили той же царський старий національний режим і диктатуру руської культури. До чого доходив цей режим, можна судити по тому, наприклад, що руські большевики топтали ногами портрети українського поета Шевченка, розстрілювали українських учителів за одну їхню національність, так само, як царські поліцаї й чорносотенці

глузували з усього українського, з соромицькими лайками вимовляли саме слово „Україна".

Наш лист мусів би розростися надзвичайно своїми розмірами, коли б ми захотіли троха подрібніще змалювати, як то руські комуністи приєднували трудящі маси України на бік комунізму і радянської системи устрою громадянства.

„Успіх" цеї надзвичайно „доцільної" праці руських комуністів на Вкраїні поки що такий: Так звана „совітська" влада на Вкраїні держиться по містах і то по більших, головно в їх центрах, і то силою... штика; поза місто влада комісарська не сягає: село живе незалежним своїм політичним, економічним і орґанізаційним життям. Це одна сторона картини. Друга важніща: повстання на Вкраїні є перманентним явищем. Воно звертається з елєментарною силою проти кождого ворога національної робітниче-селянської України. Майже кождий український селянин є узброєний так званим „куцаком", цею симболічною повстанською винтовкою з укороченим прикладом і зрізаним дулом. Проти всіх чужих наїздників як і своїх клясових ворогів звертається куцак українського селянина. Та що найважніще для нас, цим куцаком є постійно загрожувана вся так звана „українська радянська соціялістична

Україна", себ-то влада московської комісарської касти на Вкраїні. Руські комуністи люблять оправдувати свої злочини на Вкраїні тим, що приписують повстання тут проти себе „куркулям", себ-то багатим українським селянам. Це просто неправда. Є і вибухають постійно куркулівські повстання, але не менше, коли не частіще й повстання української селянської бідноти. А що найважніще, це те, що національне гасло, яке піднімалось і піднімається у всіх протирадянських повстаннях, мало успіх у тих повстанчих районах (Київщина, Полтавщина, Чернигівщина), де в виступах приймала участь селянська біднота, — і навпаки, це гасло майже не фіґурувало і не фіґурує в чисто куркулівських повстаннях Херсонщини.

Протирадянські і протикомуністичні повстання на Вкраїні — це є результат української національної політики руських комуністів.

Шкодливість цеї політики нарешті стала настільки ясною для всіх, що самі керовники Рос. Ком. Партії рішили переглянути свої методи. В резолюції Центр. Ком. Р. К. П. від грудня 1919 року було ясно виявлено всі помилки й намічено немов би новий курс національної політики на Україні. Член Центрального Комітету Рос. Ком. Партії і голова українського правительства, Х.

Раковський до цього моменту отверто проголошував на Україні „диктатуру руської культури".

Після резолюції отверте проголошування спинилось. Резолюція зразу оживила симпатії до комунізму українських національних елєментів, почалась консолідація революційних національних сил.

Але... на жаль, і тут була тільки декларація. В дійсности резолюція в життя не переводилась. Навпаки, нам відомо, що посилаючи партійних робітників на Вкраїну, Ц. К. Р. К. П. давав їм таємну інструкцію провадити стару політику абсолютного московського централізму, а тільки цього не проголошувати, для публичних же офіціяльних виступів вживати резолюцію. Але хутко навіть і того не стало: резолюція Ц. К. Р. К. П. зробилась забороненою для якого будь ужитку партійних робітників, за переведення її в життя членів Р. К. П. висилали з України і карали переводом на гірші посади, більше чесних і послідовних навіть арештовували. Тактика — одне деклярувати, а друге робити, — тут як найкраще виявилась. До якого абсурду доводить така політика, можна бачити хоч би з такого явища. Як відомо, скрізь у всіх заявах, нотах і міжнародніх виступах російські комуністи виставляють

Україну як самостійну радянську республіку, з самостійним правительством. В дійсности ж не тільки за пропаґанду самостійности, але й за пропаґанду федерації з Росією членів самої Рос. Ком. Партії переслідується і карається, як висилкою з України так навіть і арештом.

V.

Національну політику Російської Комуністичної Партії на Вкраїні не можна ніяк уважати питанням тактики, хоч би навіть хвилевої. Є глибока, традиційна ціль цеї політики, неначе в спадщині одідичена руськими комуністами по кровю і болотом збризганою політичною історією Мсковщини і Росії. Це є традиційна політика збереження руськими за всяку ціну „єдиної і неділимої Росії". Повторяємо: за всяку ціну! Розуміється, що Україна в російській імперії була більше чим Індії в англійській. І тому сама думка про істнування української мови завсігди відбирала солодкий сон руським. Кожний прояв національної свідомости й руху на Вкраїні вважався злочином проти російської державности, який від Петра Великого аж до останнього Романова кваліфікувався „сепаратизмом".

Як це не прикро говорити, мусимо сконстатувати, що і для руських соціялістів і комуністів цілість і неподільність границь бувшої царської Росії була й є так само святістю, якою була вона для царських ґенералів, руських поміщиків, фабрикантів, чиновників, учених і літератів.

Щоб там не балакали про це самі руські комуністи, як би вони на нас не кидалися, не заперечували нашого тверження своїми програмовими заявами, торжественними декля-

раціями і всякими хорошими деклямаціями, факт є фактом: національна політика Російської Комуністичної Партії на Вкраїні, це політика „єдиної і неділимої Росії", в яку тільки вони вкладають инший зміст, чим їх попередники.

Коли би доказом істнування цеї політики і особливого тепер розпаношення її не мала б бути уся теперішня, сумна дійсність на Вкраїні, то про неї можна би писати вже тепер цілі томи на підставі книжок, брошур і инших публікацій, видаваних під офіціяльною фірмою Р. К. П. газетних статтей, промов найвидніщих діячів руського комунізму, деклярацій, явних і тайних інструкцій і т. д.

І коли розумна людина, а до того соціяліст, що вміє дивитись на історію, на її явища й факти з точки погляду діялєктичного розвитку, захотіла би на правду на хвилину запитати, що за історичний змисл, в соціялістичному розумінню цього слова, криється в цій політиці руських комуністів, то треба сказати, що він буде в надзвичайному клопоті, щоби на це запитання дати відповідь.

Руські комуністи кажуть: „Між частями Росії (себто Польща Литва, Прибалтійський Край, Білорусь, Україна і т. д.) істнує глубока економічна звязь, вони складали навіть в цьому громадянстві протирічій, яким яв-

ляється капіталізм, один економічний організм" (Радек).

Не вже воно так?! Не вже так може говорити комуніст?! Не вже можна говорити про „один економічний організм" цілого комплєксу країн, зкитованих з собою штучно насильством, підступом, підбоями, залізом і кровю? Не вже Австро-Угорщина становила „один економічний організм"? Не вже Анґлія є тим самим? І т. д. і т. д.?!

Але ми, як соціялісти, не є приклонниками економічної відокремленности країн. Ми проповідуємо економічний федералізм не тільки Европи, але й усього світа, бо знаємо, що ні одна держава, ні один нарід не вистарчає економічно для себе і що тільки в соціялістичній федерації всіх їх є запоручено людське матеріяльне істнування всіх народів і кождої людини. І ми бажаємо, щоб у цю соціялістичну економічну федерацію Европи і світа входила й наша соціялістична Україна.

З другого боку, коли б уже треба було доказувати, що Україна, як національна держава, сама про себе може істнувати, то ми мусимо сказати, що ні одна держава в Европі не має тільки обєктивних умов цього самостійного істнування, як саме Україна.

Коли б в дійсности цей аргумент, соціялістично зрозумілий, мав би оправдувати всю адміністраційну, економічну, національно-політичну й культурну політику Російської

Комуністичної Партії на Вкраїні, то що б, наприклад, сказали про неї чеські або німецькі комуністи, коли б вони знайшлися — ми їм цього не бажаємо! — в нашій шкурі?! Що б сказало чеське чи німецьке робітництво, коли б їх захотіла сучасна Москва ущасливити тим самим „тісним, соціялістичним союзом", яким вона окупаційно обдарувала українське?

Який же на ділі фантом затемнює зір руських комуністів, приклонників „єдиної, неділимої Росії", хоч би совітської?!

Чи може потішають себе надіями, що вдасться їм засімілювати Українців?

Яке ж божевілля!

Чи можуть вони мати тепер на це бодай найменшу надію, коли національна свідомість на Вкраїні ніколи не стояла так високо, як саме тепер, коли міста на Вкраїні прибирають український характер, коли Київ по відпливі чужого буржуазного елєменту став чисто український, коли на українське село, як це прекрасно знають руські комуністи з гіркого для них досвіду, руський без української мови не має чого показуватись?

З усеї тактики й політики Російської Комуністичної Партії виходить, що носієм соціялістичної революції на Вкраїні являється і може являтися тільки руський і зрусифікований городський пролєтаріят. Все инше — це „контрреволюція" і „дрібно-буржуазний

націоналізм!" І що одинокою соціяльною основою „єдиної, неділимої совітської Росії" являється той самий елемент.

Але результатом усеї тактики й національної політики згаданої партії є те, що проти цього руського й зрусифікованого пролетара, на якому виключно опирається, як на єдиній своїй соціяльній силі, Російська Комуністична Партія в своїй політиці, стоїть уся національна робітниче-селянська Україна.

Чи здають собі з цього справу руські комуністи? Чи хочуть вони над цим задуматись? Вони, що пропагують соціялістичну революцію в цілому світі, що в Азії підимають віками неволені народи, але на Вкраїні, найважніщій нині країні для революції що ж вони роблять і чим можуть пояснити свою безсильність?

Погляньмо на цифри.

Яко країна рільнича не тільки на сучасному щаблі, але й в перспективі дальшого розвитку продукційних сил, Україна, що числить поверх 40 міліонів населення, з загального складу трудового населення в процесі соціяльно-економічного розвитку, встигла виділити не більш 15% пролетаріяту, при цьому ці його ряди дробляться між промисловим і сільсько-господарським пролетаріятом. Коли з цього проценту приблизно 10% припадає на промисловий пролетаріят, то можемо приняти, що тільки 7%, в най-

кращому випадку 8%, припадає на неукра-їнський городський пролєтаріят на Вкраїні, серед якого найбільший процент становить руський і зрусифікований городський пролєтаріят. В порядку природної близькости до завдань соціялістичної революції на Вкраїні, слідуючою соціяльною силою буде розпорошене, напівспролєтаризоване, бідніще селянство, що в загальній кількости дає біля 30 % населення. Може дехто подивується такій значній скількости селянського напівпролєтаріяту. Але ж нічого тут дивного немає. Треба сказати, що на Україні хліборобський промисл розвинений. Цим пояснюється великий процент української селянської бідноти, яка почерпує головну частину своїх засобів до істнування не з власного індівідуального хазяйства, а з праці по великих поміщицьких хазяйствах, з доволі розвинутою системою поділу праці. Далі йде доволі компактна маса так званого середнього селянства, що складає біля 45 % всього населення. Значна частина цього проценту припадає на великі селянські хазяйства (куркулячі), яких власники є головною соціяльною основою і силою контрреволюції на Вкраїні.

Так було. Тепер соціяльний склад України значно змінився, і то змінився користніще, як для соціяльної революції, так і з національного українського погляду. Це

явище цілком натуральне. За капіталізму націоналізуючий і реасиміляційний фактор капіталу показався, як знаємо з широкого досвіду, сильніщим від асиміляційного, й головно цим треба нояснити відродження всіх так зв. неісторичних, себто поневолених народів. О скільки ж сильніщий цей фактор всюди там, де економічна й політична сила капіталу і його носія буржуазії ломиться, або зломана! Де країна наближається до соціялізму, який означає повне національне визволення кождого поневоленого народу!

Яка ж безнадійність, а з погляду соціялізму яка злочинність—опирати Російській Комуністичній Партії свою політику на Вкраїні виключно на цій соціяльній силі, що становить maximum 8% населення, котра знов в свою чергу через реасиміляцію зрусифікованого українського робітництва, яка бистро поступає, мусить що далі, то більш і більш падати?!

Але яка б користь для соціялістичної революції на Вкраїні, в Росії, для всесвітної соціялістичної революції була б, коли б керовництво процесом цеї революції було в руках тих комуністичних сил, що органічно звязані зі всією сумою соціяльно-економічних і національних умов та можностей України?!

VI.

Цілком зрозуміло, що в ім'я рятування самої ідеї комунізму й революції серед українського робітництва мусіла виникнути така комуністична орґанізація, яка б своєю діяльностю хоч до певної міри виправляла б злочинні помилки рос. комуністів, яка б показувала, що не комунізм є винний у таких вчинках, а тактика й політика руських комуністів.

Такою партією є „Українська Комуністична Партія". Вона стоїть на ґрунті III. Інтернаціоналу, вона активно бере участь у совітських установах, вона веде боротьбу з контрреволюцією. Але через те, що вона точно, послідовно намагається переводити в життя офіціяльні резолюції й постанови Центрального Комітету Російської Комуністичної Партії (як наприклад згадану резолюцію від грудня 1919 р.), за це, — і тільки за це! — її переслідується, їй одбірається можливість щось друкувати, членів її так само висилається з України, арештовується. Більше того: коли Укр. Ком. Партія заявила про своє бажання вступити в III. Інтернаціонал, приймаючи всі умови вступу, її в III. Інтернаціонал не було принято. Через що? Через те немов, що по регламенту від кожної країни (держави) має бути представлена у III. Інтернаціоналі тільки одна партія. На Україні офіціяльно

немов існує „Комуністична Партія (большевиків) України", вона і входить у III. Інтернаціонал од України. Але навіть „Ком. Партію (большевиків) України" не було принято, як самостійну партію, вона мусіла ввійти як провінціональна орґанізація в склад російської делеґації. І тут як не мож краще пробивається вся тенденція національної політики провідників руського комунізму: Україна це область, провінція Росії! „Української Ком. Партії" Ц.-Комітетом Р. К. П. було неофіціяльно заявлено, що вона або мусить цілком влитися в „Ком. Партію (больш.) України", (се-б-то в Російську Комуністичну Партію), приймаючи без застережень всю її шкодливу тактику й політику, або ж Української Комуністичній Партії ніколи не бути в III. Інтернаціоналі. А поскільки в III. Інтернаціоналі вплив Ц. К. Рос. Ком. Партії є абсолютно домінуючий, постільки цю загрозу треба брати цілком серіозно.

Те саме вийшло з Закордонною Ґрупою Українськ. Ком. Партії. З листа тов. В. Винниченка видно, які позіції займає Закордонна Ґрупа. Так само, як і „Українська Комуністична Партія", вона програмово стоїть на позіціях Російської Комуністичної Партії, а в національному питанню цілком приймає резолюцію Ц. К. Р. К. П. від грудня 1919 р. Але це іменно і

було причиною того, що Зак. Гр. не було принято в III. Інтернаціонал.

Посилаючи т. В. Винниченка на Україну, Закорд. Ґрупа мала на меті допомогти обєднанню всіх революційних сил на Україні. Одначе тов. Винниченкові зразу ж було заявлено, що його персонально буде принято з великою охотою, але з умовою, щоб за ним не вступала У. К. П. і що взагалі ніякого обєднання непотрібно.

Дійсно, не зважаючи на всі стремління до того українських комуністів, обєднання не сталось. Тов. В. Винниченко, будучи офіціяльним делеґатом Закордонної Ґрупи Україн. Ком. Партії, неофіціяльно являвся одночасно представником національних українських комуністичних сил. В його лиці революційна й комуністична Україна простягала братню руку революційній і комуністичній Росії. Виїзд тов. Винниченка зза кордону на Вкраїну вніс дезорґанізацію в ряди української контрреволюції, ослабив її сили, викликав порив революційних укр. елєментів, підняв їхні надії на остаточне розвязання старих непорозумінь з руськими товаришами, на можливість спільного провадження обєднаними силами революції. Надії на зміну національної політики на Вкраїні, сподівання на можливість здійснювання програми, постанов і резолюцій самої ж Рос. Ком.

Партії привернули на бік революції ті елєменти, які до сього часу ставились з великим недовіррям до політики рос. комуністів.

Але надії не справдились. Тов. Винниченко йшов на максімальні уступки. Він не домагався ні негайного здійснення тої державної самостійности, яка так афішується, ні негайної федерації, ні навіть якоїсь зміни істнуючого стану, він тільки хотів, щоб була дана можливість потроху, повільно вносити зміни в істнуючий стан для майбутніх нормальних відносин. А для цього він хотів, щоб було принято один прінціп: революція в кожній країні повинна спіратися на свої внутрішні сили, ними провадитись і розвиватись. А виходячи з цього прінціпу, робити певні реальні консеквенції.

Але, розуміється, політика абсолютного, персонального, московського централізму виключає всяку самодіяльність, самостійність, федерацію, соціялістичний демократизм і так само не може приняти прінціпу розвитку революції кожної країни її внутрішніми силами. І через те обєднання не сталось. Простягнену руку українських комуністів одштовхнуто.

Цим хотіла Російська Комуністична Партія немов доказати, що для того, щоб

мати право й можливість Українцеві бути комуністом і брати участь у революції, треба перестати бути Українцем, змінити свою національність, одмовитись од стремління забезпечити працюючим масам своєї нації рідні їм і легкі способи духового розвитку.

І характерно: Всяке домагання українських комуністичних елементів використати національний фактор як допомагаючу революції силу вважається за націоналізм, дрібнобуржуазність, контрреволюційність. А в той же час проводирі Російської Комуністичної Партії не вагаються використовувати руський націоналізм у самих підозрілих формах. Вони не соромляться звертатися в офіціяльних відозвах до „православного" руського народу, кличучи його на боротьбу з Поляками, які хочуть захопити руську землю. Вони устами колишнього контрреволюціонера генерала Брусілова звертаються до білоґвардейських руських офіцерів, запрошуючи їх одстоювати проти Поляків „велику Росію". Вони в офіціяльних своїх орґанах (комуністичних!) друкують шовіністичні, імперіялістичні поеми, в яких вихваляється „современный Калита-Москва", що „к тяжелым жилистым рукам снова прибирает край за краєм". Колиб українські комуністи

соту долю того націоналізму дозволили собі виявити, що російські комуністи, їх було б просто розстріляно за контр-революцію.

VII.

Ми, українські комуністи, бачучи близько наслідки тактики й національної політики Р. К. П., вважаємо за свій обовязок голосно сказати всім европейським і американським товаришам, що вони приносять надзвичайну шкоду революції. В імя інтересів всесвітньої революції, в імя успіху комуністичного руху треба взяти під інтернаціональний контроль російську революцію.

Ми знаємо, що наш голос перед громом авторітетів (і заслужених авторітетів) російської революції буде звучати слабо для европейських товаришів. Ми знаємо, що до наших слів будуть ставитися з застереженням: ми, українські комуністи, не так давно стояли в рядах тих, що бились проти большевиків. Ми не будемо входити тут у пояснення, які історичні, національні чи які инчі причини були для того. Але тепер ми болючим досвідом, у боротьбі, в огні й крови прийшли до твердого й глибокого переконання, що тільки рішуча, безкомпромісова, негайна боротьба пролетаріяту з капіталізмом може

дати визволення всій людськости від того зла і лиха, що має в собі буржуазний лад. Ми комуністи. Ми визнаємо величезну заслугу російських товаришів, які знайшли в собі силу й мужність бути до кінця послідовними революційними марксістами й першими підняти війну проти світового капіталізму. Ми розуміємо історичні й психольоґічні підстави, на яких керовники російської революції будують свої тенденції бути єдиним, безапеляційним, авторітарним центром революції всього світу, не кажучи вже про Україну. І ми охоче визнали би тимчасово, хвилево й безапеляційність і авторітарність, і найабсолютнійший централізм, і деспотизм, аби при цьому здійснено було одну умову: щоб від цього революція розвивалась, а не занепадала. Бо ми, українські комуністи, може найбільше, ніж хто инчий, зацікавлені в розвитку революції, в яко мога швидчому захопленню нею других країн і поваленню капіталістичного ладу на земній планеті. Бо ми зацікавлені в подвійному визволенню працюючих мас нашого народу: в соціяльному і в національному. Ми знаємо, що тільки комуністична світова революція дасть нашим масам цілковите всестороннє визволення; тільки дійсне, консеквентне запровадження в життя комуністичної програми і комуністичних методів може забезпечити як усім

поневоленим клясам, так і національностям усі форми їх матеріяльного й духового розвитку. Через те ми так і домагаємось од руських товаришів, щоб вони були послідовними, дійсними комуністами, щоб вони в усіх своїх актах і тенденціях додержувались своїх же власних постанов і програми.

І через те ми, українські комуністи, вважаємо за свій обовязок і за своє право звернутись до европейських і американських товаришів з такими пропозіціями:

1. Виразно, отверто й у всій повноті поставити питання: хто має керувати світовою революцією, хто має бути дійсним її штабом — III. Інтернаціонал чи Центральний Комітет Російської Комуністичної Партії?

Бо тепер III. Інтернаціонал, (як усім відомо й чого російські товариші не ховають), являється тільки відділом Ц. К. Р. К. П., тільки парадною установою без фактичного значіння в світовій революційній політиці.

2. III. Інтернаціонал, як дійсний, верховний, правосильний і фактичний орган світової революції, повинен взяти

під своє керування й контролю революцію в Росії й на Україні. Негайно мусить бути призначена комісія III. Інтернаціоналу для розслідування всіх методів тактики й політики Російської Комуністичної Партії.

Ми знаємо, що на наші пропозіції деякі члени III. Інтернаціоналу тільки посміхнуться. Але ми звертаємось до справжніх комуністів, для яких ні амбіції окремих людей чи цілих організацій, хоч би як заслужених, не можуть стояти вище інтересів революції. Ми звертаємось до дійсного комуністичного Інтернаціоналу. І коли в теперешньому його складі є люди, що не бояться ніяких авторітетів, ми певні, що вони з належною серіозностю поставляться до нашої пропозіції й постараються обєктивно вияснити зачеплені нами питання.

Ми глибоко певні, що, коли таку комісію буде призначено, коли склад її буде незалежний від Ц. К. Р. К. П. і коли вона буде обєктивною й безсторонною в своїх розслідуваннях, то всі наші виводи що до тактики російських товаришів будуть нею ствержені.

Не тільки українські комуністи, але члени самої Р. К. П. представлять сій комісії

цілий ряд документів і фактів, які говоритимуть самі за себе.

Одним із доказів справедливости позицій українських комуністів і їхнього критичного відношення до тактичних методів керовників Р. К. П. є те, що в самій Р. К. П. вже назріло невдоволення цими методами. Наслідком цього явилась між инчим нова перереґістрація партії, дано дозвіл на свободу слова в партії, признано, наприклад, продовольчу політику помилковою, констатовано бюрократизм в партії, омертвілість її апаратів і т. д.

Але все це підтвержуючи тільки наші позиції, нам усе ж таки не дає можливости надіятись, що від цих заходів станеться якась радікальна зміна в діяльности партії. Перереґістрації партії вже були, але замісць одних бюрократів, паразітів і контрреволюціонерів у партію входили другі на їх місце. Доки істнуватиме прінціп абсолютного й персонального централізму, доки над індівідуумами не буде контролю коллектива, доки відповідальність партійних робітників не буде перед орґанізацією, а не перед персональним партійним начальством, доти ніякого оздоровлення й очищення партії не може бути, бо насамперед нездоровою, нечистою є сама сістема, вона з здорових і чистих

робить — мусить робити! — нездорових й нечистих.

Вкінці ми пропонуємо:

3. Вибрана комісія III. Інтернаціоналу мусить основно й совісно контролювати національну політику Російської Комуністичної Партії.

Матеріялу для пізнання національної політики цеї партії, яку ми схарактеризували як політику „єдиної і неділимої Росії", так багато, що про це тут зайва річ більше говорити.

Далі, Закордонна Ґрупа Української Комуністичної Партії звертається до членів III. Інтернаціонала з такими запитаннями:

1. Чи вважають товариші бажаним для успіху революції обєднання в комуністичному Інтернаціоналі яко мога більше революційних сил і включення в його всякої орґанізації й партії, яка визняє прінціпи його й умови вступу? Коли товариші визнають це бажаним, то чи не можуть вони відповісти українським робітникам, через що, на яких підставах,

з яких мотивів Українську Комуністичну Партію, що визнає програму III. Інтернаціоналу й усі умови вступу до його, що бере активну участь у проведенню радянської влади на Вкраїні, що всіма силами бореться з контрреволюцією. через що саме цю партію не принято в III. Інтернаціонал?

Ми вважаємо потрібним нагадати товаришам, що всяка країна (держава) має право бути представлена в комінтернаціоналі своєю комуністичною партією. Україна, як відомо з усіх нот, заяв і деклярацій російського совітського уряду, є самостійна, незалежна радянська держава. „Комуністична Партія (большевиків) України" є тільки областна орґанізація Російської Комуністичної Партії, вона не може представляти в Інтернаціоналі самостійну державу, через це вона входить у склад російського представництва.

І це цілком послідовно й льоґічно, що під „Маніфестом 2. Конґресу III Комуністичного Інтернаціоналу" є підписи всяких можливих країн на світі — Латвії, Естонії, Турції Перзії, навіть Кореї, немає тільки підписів представників комуністичного руху України.

Це зрозуміло. Але ні нам, ні українським робітникам не зрозуміле, через що „Українська Комуністична Партія", що не є областною організацією Р. К. П., що має своїм завданням організацію внутрішніх комуністичних сил України, українського пролетаріята міста й села, через що цю партію не допущено в комінтернаціонал?

— Через що разом з цією партією, а також Закордонною її Групою, яка тепер ввійшла в склад цієї партії, одпихаються від участи в вищому комуністичному **інтернаціональному** (а не руському!) органі українські революційні комуністичні сили?

2. Европейським товаришам, що входять у склад III-Інтернаціоналу, краще видно ті чи инчі мотиви, якими керується Російська Комуністична Партія в своїх діях. Ми просимо цих товаришів відповісти нам і українським робітникам, з яких мотивів виходить Центральний Комітет Російської Комуністичної Партії, проголошуючи й реклямуючи самостійність Української Совітської Республіки, а в життю суворо переслідуючи тих, хто приймає серіозно це проголошування? Та не тільки тих, хто самостійність або

федерацію, а навіть просту самодіяльність місцевих сил хоче переводити в життя? Які ближчі чи дальші інтереси революції вимагають такої чудної й провокуючої на обурення мас тактики?

3. Як ставляться европейські товариші, члени III. Інтернаціоналу, до сістеми радянської влади? Чи вважають вони її корисною формою діктатури пролєтаріяту, чи ні? Коли вважають корисною, то чи не гадають вони, що тільки одне голе проголошування радянської влади без фактичного істнування її є шкодливе для революції? І чи ті делєґати III. Інтернаціоналу, які суть в йому від европейських країн, можуть з чистим сумлінням сказати своїм робітникам, що дійсно бачили радянську владу в Росії й що можуть поручитись, що це не одна вже фікція, не декорація, а дійсна державна влада політичних мас?

4. Яким методом краще розвивати клясово-нерозвинену свідомість мас: мо-

ральним, духовим, ідейним впливом партії, втягненням мас у процес пролетарсько-державної роботи й влади, чи одсуненням їх од фактичної участи в цьому, обмежуючись проклямаціями, декретами й карами?

Що краще: чи боротись у рядах робітничих депутатів за свій вплив, боротись ідейно, силою своєї соціяльної програми, своїми дійсно-комуністичними вчинками, чи просто фізичною силою звести ради до порожніх фікцій, а владу всю віддати „єдиноличним" комісарям з правом розстрілу тих, хто не погодиться з таким „впливом"?

Ми могли би задати европейським товаришам ще багато запитань, але нам здається, що коли б товариші захотіли щиро, як комуністи, відповісти хоч би на ці запитання, їм довелось би насамперед зробити те, що ми пропонуємо: **зробити розслідування діяльности Рос. Ком. Партії в Росії й на Україні.**

На закінчення ми звертаємось до европейських товаришів, членів III. Інтернаціоналу, з таким проханням:

„Закордонна Група Української Комуністичної Партії" ввійшла в склад „Укр. Ком. Партії". Цей наш лист викличе ще більші репресії над нашою партією на Україні. Ми прохаємо европейських товаришів дозволити нашим товаришам на Україні звертатись до представників европейських партій у III. Інтернаціоналі за судом над ними за ті чи инші вчинки. Не оборони й захисту українських комуністів ми просимо, а тільки суду перед карами, але не суду Р. К. П. і не революційних трибуналів, які суть бюрократичними орґанами тої самої Р. К. П., а суду европейських товаришів, представників у III. Інтернаціоналі.

І так само ми готові віддати себе кожної хвилини під суд европейських товаришів за сказане нами в цьому листі. І ми непохитно певні, що, коли буде цей суд, чи европейських товаришів, чи історії, то не нас буде осуджено за ту велику шкоду революції, яку їй тепер робиться в Росії й на Україні і в цілому світі.

Хай живе дійсна революційна послідовно-комуністична тактика!

Геть з націоналізмом і шовінізмом!

Хай живе дійсний, верховний орґан революції, III. Комуністичний Інтернаціонал!

Хай живе всесвітня комуністична революція!

Відень, дня 9. XI. 1920,
в день третіх роковин соціялістичної революції в Росії.

ЗАКОРДОННА ҐРУПА УКРАЇНСЬКОЇ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

Адреса Зак. Ґрупи:
Відень, XVIII., Hans Sachsgasse, 18, I.

І. ДОДАТОК.

Лист тов. Г. Лапчинського до ред. „Червоного Прапору".

Понизше подаємо лист руського товариша, поміщений в ч. 24—25 „Червоного Прапору" (Харьків, 11. липня 1920), в якому він широко пояснює, чому він виступив з К. П. (б.) У. і чому вступив до У. К. П. Опубліковання цього листа мало всякі наслідки як для автора, так і для ґазети. Його самого вислано з України, без права повороту до неї, а вихід „Червоного Прапору" застановлено. Нині У. К. П. позбавлена своєї преси і всякої можности промовляти публично до української пролєтарської опінії. Листа тов. Л. друкуємо в мові оригіналу.

Редакція.

Уважаемые товарищи!

Многие товарищи обращаются ко мне с вопросом, как случилось, что я вышел из Коммунистической Партии (большевиков) Украины, а затем вступил в Украинскую Коммунистическую Партію. Принимая во внимание, что широкие слои сознательних рабочих и крестьян Украины, все украинские политические деятели революції, наконец целый ряд великорусских революционеров знают меня, как политического роботника, который с 1905 года неизменно стоял сна-

чала в рядах Росс. Соц. Дем. Рабоч. Партии (занимая в ней большевистскую позицию), а затем в Р. К. П., или ее областной украинской организации К. П. (б.) У., который разделял ответственность за политику этой партии на Украине в качестве члена главного комитета С. Д. большевиков Украины (в 1917—18 г. г.), члена Первого Украинского Советского Правительства и члена Центрального Исполнительного Комитета первых трех созывов, — я считаю необходимым виступить публично с об'яснением причин, вынудивших меня организационно порвать со старым центром коммунистического движения на Украине и примкнуть к новому, более молодому.

Нужно возможно полнее осветить этот случай, ибо являясь по внешности чисто индивидуальным, он в действительности органическо связан со всею эволюцией, происходящею в К. П. (б.) У., как звено в общей цепи серьозного процесса в украинском коммунистическом движении.

Поэтому я прошу дать моим об'яснениям место в „Ч. П.", надеясь, что и другие органи советских партий ознакомят читателей с моими соображениями.

С первых выступлений партии большевиков на арене украинской роволюции, которые относятся к 1-му Всеукраинскому С'езду Советов (назначенному на 1-ое Декабря 1917

г. в Киеве и перенесенному затем в Харьков), — ибо до того времени эта партия, как организация русских и руссифицированных рабочих, от участия в украинской революции фактически уклонялась, относясь к ней приблизительно, также отчужденно и враждебно, как к национальному движению в еврейском, например, пролетариате — с того момента как организованный большевизмом рабочий класс, армия и крестьянство начали борьбу во всеукраинском масштабе за создание украинской национально-территориальной советской власти в противовес буржуазно демократической Центральной Раде, — внутри партии, сначала главным образом в руководящих верхах наметились два совершенно противоположные течения. Одни — фактически значительное большинство, спиравшееся на средних партийных работников, всем предыдущим воспитанием совершенно неподготовленных к участию в национальной революции — продолжали смотреть на попытки создать украинское территориально-национальное государство, как на комедию, розыгрываемую с целью одурачения украинских шовинистов и заграницу, в лучшем случае, как на тактический маневр, другие искренне убедились в необходимости коренной перестройки бывшей российской империи и движимые чувством долга перед страною, организация

которой поручена им революционным пролетариатом, приходили к сознанию, что Украина является отдельным и целостным территориально-национально-экономическим организмом.

Первые находили поддержку в московском партійном центре, делали дезорганизаторские эксперименти в виде создания отдельной Донецко-Криворожской Республики и всячески подрывали авторитет Народного Секретариата в Киеве. Выпукло выразилось отношение московских товарищей в заявлении т. Сталина, который в апреле 1918 г. по прямому проводу поставил на вид т. Затонскому, что мы уже „довольно поиграли з резпублики и правительства". Я и в то время решительно защищал позиции вторых. На таганрогском совещании по вопросу о конструировании Коммунистической Партии с т. т. Шахраем, Скрипником и другими мы голосовали за создание Украинской Коммунистической Партии, как равноправной секции Интернационала против предложений большинства, стоявшего за фактическое подчинение Р. К. П. и предлагавшего назвать партию Коммунистическою Партиею Украины или даже („Катеринославська точка погляду") — „Российская Коммунистическая Партия на Украине".

Военная ликвидация Германией советской власти на Украине, прервала дальнейшее развитие событий.

В 1919 году коммунистическое движение и советская власть на Украине строились в политической обстановке, резко отличавшейся от первого периода.

Независимая Украинская Советская Республика, обладающая своею армией и полнотою власти на всей территории, существующая на ряду с такими же Эстонией, Латвией, Белоруссией и Литвою, перспективы об'единения с Галицией, вовлечение в советское и партийное строительство чисто украинских местных сил, переход на советскую платформу боротьбистов и незалежних — все это давало основание надеяться на нормальное развитие страны и революции. Но очень скоро уже пришлось убедиться в тщетности этих надежд.

Безудержно централизаторская политика московского центра, сводившего на нет всю самостоятельность местных органов, превращавшего их в чистую фикцию, а затем и формально упразднившая наиболее важных из них, полная неспособность и бессилие даже таких влиятельных и талантливых товарищей, как Пятаков и Бубнов дать отпор этой политике, — руссотяпство, заполнение всего советского и партийного аппарата отбросами из великорусского центра дезор-

ганизовали страну, лишили ее всякой способности сопротивляться контрреволюции извнутри и извне и чуть не привели к крушению революции даже и в Великороссии.

Широкие круги партийных большевиков и в центре, и особенно на местах уже приходили к сознанию полной ошибочности политики К. П. б. У. Но центральные учреждения последней, оторвавшись совершенно от периферии, чувствуя себя лишь „эманацией" Ц. К. Р. К. П. закррывали глаза на растущее недовольство.

К этому времени в Киеве по инициативе покойного тов. Слинько сгруппировались товарищи (позднее известные под именем „группы федералистов"), поставившие своею задачею оздоровление политики партии, превращение ее в независимую от Р. К. П. организацию рабочих и бедных крестьян Украины, управляющую всем коммунистическим строительством, и исходя из учета местных сил и условий украинской действительности.

Такие же цели как будто преследовала и партия боротьбистов, а потому об'единение этой партии с К. П. б. У. федералисти считали крайое важным для революции на Украине, ибо им казалось, что таким образом здоровое течение внутри К. П. б. У. быстро окрепнет и наконец победит.

Между тем ход событий по мере очищения территории Украины от Деникинских банд показал, что московский центр несмотря на словесно декларированную ноябрьскою конференциею Р. К. П. перемену политики на Украине в сущности решил сохранить прошлогодние методы партийного и государственного управления этою страною. Руководство было передано тем самым лицам, которые и формально и по существу были виновниками прошлогодного поражения, к ним сверх того были добавлены элементы, тормозившие осуществление народным секретариатом правильно намеченного им политического плана еще в 1917 году.

Результаты не замедлили оказаться, — и внутреннее состояне страы, вялость работы советских учреждений, пассивность городского пролетариата, состояние деревни, темп партийной жизни — все указывает на кризис еще более глубокий, чем в прошлом году.

Попытки группы федералистов в Москве, подавшей докладную записку в Ц. К. Р. К. П., в которой она, опираясь на факты, указывала на небходимость действительного пересмотра украинской политики, — в Гомеле, когда созванное по ее инициативе совещание представителей партийных организаций Правобережья единогласно высказалось за создание действительно независимого партий-

ного центра й действительно повновластного правительства на Украине, на мартовской всеукраинской партийной конференции, которой она представила тезисы, ставшие затем широко известными всей партии и встретившие повсеместное сочувствие, — все это даже в малой мере не смогло преодолить инерции партийного аппарата и оказать давление на назначенный Ц. К. Р. К. П. украинский партийный центр.

Где же выход из тупика? Я отвечаю:

1. В создании самостоятельной Украинской Коммунистической Партии, входящей на равне с Р. К. П. и партиями других стран в III Интернационал.

2. В создании самостоятельных центров, об'единяющих все формы движения украинского пролетариата (профессиональных, кооперативных, молодежи, женщин и т. д.)

3. В создании на Украине советского правительства, обладающего всею полнотою власти, по всех отраслях управления и действующего во всех необходимых случаях (прежде всего в вопросах обороны и хозяйственного строительства) в полном согласии и на точно установленных основаниях с правительствами всех других советских республик а прежде всего с Р. С. Ф. С. Р.

Но ведь эти взгляды разделяет подавляющее большинство местных украинских большевиков, все бывшие боротьб-

бисты (кроме двух трех централистских неофитов), к ним присоединяются каждый день все новые и новые товарищи, даже приехавшие из России, но как честные работники, политики и добрые интернационалисти, способные подавить в себе пережитки московского централизма и шовинизма.

В необходимости такой системы строительства рабоче-крестьянской Украины убеждаются даже не коммунисты, а просто все добросовестные и грамотные „спецы“ на практике повседневной государственной работы.

Почему же не бороться внутри К. П. б. У. за преобладание этого все растущего движения, которое все равно рано или поздно победит?

Я отвечаю „могий вместити да вместит“. Я только думаю, что обязанностью каждого пролетарского революционера является внедрять прежде всего в сознание рабочих масс те взгляды на способы их освобождения, которые он считает правильными. Ведь оставаясь в К. П. б. У. высказанные мною взгляды разпространять среди рабочих нельзя. Но я твердо кроме того знаю, что и в н у т р и партии их проводить невозможно. Этому научил меня и опыт киевской кампании перед конференцией, и самая конференция, и последния события, когда то, что в прошлом году было маловероятным в Зень-

кове, некоторыми людьми выдвигалось на порядок дня в Харькове.

Я вступил в Украинскую Коммунистическую Партию, потому что это дает мне возможность прояснять сознание некоторых рабочих кругов Украины, хотя бы пока еще и не очень широких; потому что партия эта стремится провести в жизнь те же принципы строительства Советской Украины, которые я все время отстаивал, будучи членом К. П. б. У.; потому что программа этой партии может быть положена в основание для об'единения всех коммунистических сил Украины.

Я уверен, что со своими старыми товарищами по К. П. б. У. я еще встречусь в будущей единой Украинской Коммунистической Партии.

Георгий Лапчинский.

II. ДОДАТОК.

На у всьому чесні з собою.

Вирівки з непосланого листа до Ц. К. Р. К. П.

Для мене ріжниця між „соціялізмом“ і комунізмом особливо полягає ще в цьому, що „соціялізм“ представляють і захищають люди роздвоєні, непослідовні, нечесні з собою й з другими, які стоять одною ногою на одному березі, а другою на другому. В той час, як комунізм, на моє розуміння, є найбільша послідовність, перетворення ідеї в акцію, злиття того, що говориться, з тим що робиться, це суцільність, єдинство, найвища гермонія в людині й у громадянстві. Для мене підчас мого перебування в уряді Центральної Ради особливим страждання була як раз ця подвоєність, цей тільки словесний соціялізм, який нами не творився, не втілювався. І чим же иншим большевизм ослаблював нас, більш чутливих, тих, що тужили за внутрішньою психольоґічною орґанізованностю, — (себ-то за цільностю), — як не цією захоплюючою сміливостю, залізною послідовностю, гордостю здійснення слів, втіленням того, що тільки уявлялось, руйнацією того, що з давних давен втілено. Це нас, противників його, ослабляло з сере-

дини, це пробуджувало созвучні тони, це паралізувало силу опорної енергії.

Хотілося дати й собі волю бути соціялістом, справжнім, дієвим, який втілює нарешті те, про що стільки говорилося, — себ-то, бути „большевиком".

От чому я в 1917 році одійшов від боротьби й виїхав не з „своїми", не з Центральною Радою в Житомир, але пішов пішки на бік „ворогів" большевиків, на територію, яка була занята у „нас" „ними". Пішов для того, щоб бути соціялістом, щоб наблизитись до великої цільности, дієвости й чесности слова з ділом. (Зауважу, до речі, що я не сам переживав це, нас було багато).

І що ж? Мене й таких, як я, большевизм одштовхнув від себе. Чим? Тим самим, що ми зневажали в собі, чого хотіли позбутись: подвоєнностю, непослідовностю, нечесностю слова з ділом. Ми побачили, що „большевики" не до кінця большевики, що, руйнуючи й змітаючи старі відносини й форми життя, вони не все, не до кінця руйнують, що вони про де-що теж тільки говорять, перетворити ж в діло, в акцію те, що говорять, не можуть, не сміють, не хочуть.

І як раз оця подвоєнність, ця непослідовність була в тому, що нас, українських соціялістів, боляче торкалось, себ-то

духового, національного відродження нашого народу. Коли в мене на очах топтали портрети Шевченка, коли глузували при мені з української мови, коли з матірною лайкою згадували імя мого краю й коли це саме (тільки в більш пристойних формах) робили не прості салдати, але відповідальні партійні діячі большевизму, я з болем зрозумів, що й большевики мають такі куточки, до яких не досяг вогонь їхньої великої сміливости, що в цих куточках і вони такі ж нечесні, непослідовні, несміливі, й старі, як перший-ліпший руський чорносотенець.

Мене це, правда, в обіймы Німців не штовхнуло, але инших, які були слабійшими, тих це просто відкинуло до них. „Брехня — соціялізм і большевизм! Насильство пана над бувшим рабом тягнеться й далі. Рятуйся, захищайся в с я к и м и засобами!" Такий був лозунґ навіть тих, які могли б бути вірними, гарячими, жорстокими й безжалісно-послідовними робітниками революції. Ваша непослідовність, руські товариші, ваша податливість у в а ш о м у почуттю пануючої нації викликала у них недовірря до вас, а через вас і до того великого, що несли ви в других галузях. Вам це невідомо, вам, можливо, це й байдуже, але мені видно було, з яким стражданням, з яким болем серед Українців мялась і топталась зелена весняна віра, що починала вже давати паростки, віра в д і й-

сний соціялізм. Для нас, Українців, це було недосяжно, ми повинні були за право бути дійсними соціялістами платити зрадою своїй національности, ми повинні були з матірною лайкою згадувати імя нашої країни, щоб не боятись назви „контрреволюціонера".

Так було в 1917—1918 роках. Чи стало тепер, через 2—3 роки инакше? Ні! По суті майже ніщо з вашого боку не змінилося. Правда, портретів Шевченка не топчуть ногами й не завжди висміюють „собачу" (українську) мову; слово „Україна" вживають без матірної лайки. Але діло ж не в тій чи в иншій мірі брутальности; иноді делікатним закордонним словом можна дошкульніще, кривавіще зачепити, ніж „істинноруським". Та й не в словах суть. Суть у послідовности, в погодженностн слів з ділом, у тому, словом, що робить по суті ріжницю поміж „соціялізмом" і комунізмом, поміж жовтим Інтернаціоналом і комуністичним Інтернаціоналом. От цього нема на Україні — і тепер, як не було його ні в 1917, ані в 1918 р., ані ввесь час. Є слова, є формули, але нема їх здійснення, нема волі до здійснення! Якась сила, якась глуха, вперта стіна стоїть поміж вашим словом та ділом. Окремі особи з ваших же рядів силкуються нігтями дряпати цю стіну, декотрі з досади бються об неї головою, попадають

навіть у чрезвичайку за те, але стіна стоїть, як і стояла.

В чому ж річ? Що за мур такий?

Це, товариші, ваше застаріле, з молоком матері всмоктане, на поверх вашої свідомости й критики не винесене, ніколи вами самими не висміяне, завжди викохуване почуття руського націоналізму. Не програмового, ні, — в програмі вашій, у резолюціях ваших, в оголошених цілях ваших його немає, цього вам не можна закинути. Але воно є в крові вашій, у способах думання й відчування.

Колись підчас гетьманщини в одній приватній розмові з тт. Раковським і Мануїльським ми погодились, що й з боку руських були помилки й що їх не треба повторювати. Я поставився до сього признання щиро й постараєся виправити свої помилки.

(Я ввесь час говорю про себе, але не як про особу, а тільки як про одного з багатьох, чому й гадаю, що мої висловлювання матимуть для вас деякий інтерес.)

З боку ж т. Раковського (знову, не як особи, але як представника певної групи) такої щирости немає.

А з якою радостю, з яким великим, розвязаним почуттям полегкости в колах українських соціялістів було принято відому резолюцію Ц. К. Р. П. К. (вересень 1919 р.) Не стільки радісно було від того, що нарешті

революція на Україні входить у нормальні форми, як від того, що, нарешті, помилки визнано, що от вона, большевицька послідовність до кінця, от вона виявилась таки, вона перемогла, нема більше розходження слова з дією! І як це допомогло нам, українським комуністам, у боротьбі з нашими соціяльними ворогами з бувшого єдиного національного фронту! Як це зміцнило тих, що хитались, що мали сумніви! Не тим зміцнило, що тішило їхній „націоналізм", ні, але тим, що зміцняло віру в ідею, в учення, в суть большевизму. Большевизм (комунізм) у суті своїй такий, мовляв, що не може допустити ні непослідовности, ані насильства над розвитком. Він мусить перемогти часові ухилення. І от бачите, от бачите — він переміг!

І уявіть собі, товариші, стан тих людей, коли вони довідуються, що ніякої „перемоги" не було, що ніякі помилки не визнано, що все це тільки слова, потрібні й ужиті для певної цілі й певного часу, що поза словами ховається все те саме, що викликало недовірря.

Я знаю, що можуть сказати: звичайно, тому, хто пронятий тільки національними інтересами, а революція для його є тільки засоб для цієї головної цілі, тому це — страшно. Істинному ж комуністові треба покінчити з національними питаннями, він повинен мати тільки одну ціль: перемогу сві-

тової революції над капіталізмом. От в інтересах цього й тільки цього, мовляв, і вживається дійсними комуністами та чи инша тактика в національнім питанню. Потрібна для революції самостійність тої чи иншої нації, країни? Нехай буде самостійність. Потрібне обеднання? Обєднать і не слухать націоналістичного галасу. Що ж до України, то тут, мовляв, централістична політика являється просто конечною необхідностю, від цього залежить доля цілої революції. І в цьому ніяких сентиментів допускати не можна. Коли ж деякі слова можуть заспокоїти націоналістичні, не революційні елєменти, то чому ж їх і не проголосити?

І от тут хочеться запитати вас, товариші: Чи це ж так? Чи дійсно ж в імя революції переводиться централізм? Чи нема тут несвідомої, тайної, глибоко захованої причини, яка допомагає такому висновку?

Насамперед, чи буде шкодливим для революції переведення в діло тих слів, які було сказано в відомій резолюції Ц. К. Р. К. П. (і, мабуть, було сказано не тільки для українських елєментів, але й для членів своєї партії)? Чи буде шкодливим те, що ідея союзу, федерації рівноправних радянських республік буде здійснюватись, що буде дієва, щира воля до втілення цієї ідеї? Не одразу, не в цілому, але повільно, помалу, тільки неухильно, твердо, ясно, недвозначно? В чому

саме шкода для революції від здійснення братерського союзу двох економічних, соціялістичних орґанізмів? Чому цей союз може істнувати для вас тільки на словах, а на ділі є проковтнення одного орґанізму другим? Чому те ковтання так легко знаходить у вас теоретичне обґрунтування, чому ви, товариші, так охоче допускаєте його, виправдуєте, пояснюєте й доводите його необхідність? Чи дійсно тут говорять самі інтереси революції?

Ні, ані комунізм, ані революція такого проковтнення не вимагають. І централізація сил, і чистота революційного аванґарду, й однолитість партії, все це може бути легче й краще (так, краще!) осягнуто й при федерації й без проковтнення, і без (необхідного при цьому!) утиску одної національности другою, та без того ослаблюючого сили недовірря одної сторони й другої, яке тепер помічається. Ви тому так легко й так охоче приймаєте й доводите політику проковтнення, що це відповідає вашому не витравленому, закладеному в вас від „старого світу“ почуттю руського, великодержавного націоналізму, що це реабілітує вас в очах „руських людей“ — ви, мовляв, не „расчленители Росии“, але „собиратели земли русской“, „возстановители мощи великой России“ й т. п. І коли ви схочете бути обєктивними до кінця, товариші, ви згодитесь з цим, бо найкращим доказом справедливости моїх слів являються

ваші ж власні резолюції, відозви й статті (як наприклад т. Леніна).

Ви, можливо, й самі почуваєте ваше розходження слова з ділом, ви щиро, можливо, хочете, щоб при такій політиці не було деяких супроводних явищ, які вопіють до комунізму, як наприклад, пригнічення одної нації другою. І через те говорите про самостійність української культури, про українізацію совітської влади й навіть партії. Але коли ви маєте бажання й час уважно подумати над цим, то вам, яко марксістам, не прийдеться довго вирішувати, чи можлива яка будь самостійність, чи культурна, чи політична, чи якась инша без самостійности економічної. Вам, звичайно, ясно, що при такій політиці, як тепер є, всі апарати влади й управління неминуче повинні бути руськими, а не українськими. Але для чого ж нам „самостійна національна культура", коли її до життя, до самого важного й потрібного прикласти неможливо? Для чого українському робітникові й селянинові своя „самостійна" школа, книжка, мова (культура), коли в будівництві життя, в головних апаратах його вона є непридатна, коли там треба вміти „по-панськи" балакати й писати?

І невже, товариші, ви гадаєте, що цього не бачять і не розуміють українські робітники та селяне? Правда, ви знову скажете,

що справжнім комуністам-робітникам байдуже, хто й де на якій мові балакає, що інтерес до цього є ознакою дрібно-буржуазної психольогії, що робітників національні почуття роз'єднують з робітниками других національностей і т. д. і т. д. А через те, мовляв, кожен Українець — чи робітник, чи селянин, чи інтеліґент, як тільки він звертає увагу на національне питання — є не комуніст, є дрібнобуржуазний націоналіст або просто контрреволюціонер. Та більше: у вас навіть одне признання до української національности вже викликає підозріння в „неблагонадійности". Але, коли хочете, я вам скажу, товариші, що кожний Українець, навіть комуніст, навіть найстаріщий, вірний і надійний член вашої партії, коли він хоч раз прийшов до свідомости, що він — Українець, коли він знає, яку велику ролю грав у розвитку свідомости укр. робітника й селянина нац. гніт, скільки зайвого й понижуючого страждання пережив наш народ через панування над ним других національностей, то такий Українець, знайте, неблагонадійний що до вірности сучасній вашій політиці на Україні. Щиро кажу вам: можете сміло не довіряти, коли торкається цього моменту, ні одному членові вашої партії, чкий уміє правильно, літературно балакати по українськи. Нехай це буде донос на своїх же, але я скажу, що ви не можете покластись

ані на одного національно свідомого Українця-комуніста; коли вони заявляють себе вірними прихильниками вашої політики, — не вірьте: деякі роблять це з страху, другі з користи, треті через безсилість, четверті з політики: всі ж вони чекають моменту, коли можна буде вільно й легко почувати себе Українцями, коли вони зможуть бути рівноправними з вами, але не підлеглими. Вони иноді навіть щиро клянуть „Україну", „українське", але це через те, що вони не сміють бути вільними в цьому відношенню, вони глибоко заздрять т. Лєніну, якому не соромно й не страшно бути „глибоко національним", „руським", якого т. Троцький (без страху бути запідозреним у дрібнобуржуазности) власне так і називає. Їм заздрісно, що т. Лєнін може вільно любити руське й навіть гордитись хорошим національно-руським. І вони чекають на той час, коли й вони зможуть гордитись своїм хорошим, любити його й не боятись, що обстоювання його в життю може викликати підозріння в неблагонадійности. Але поки що вони мовчать, підлабузнюються, удають з себе добрих „еркапістів", внутрешньо ж глибоко страждають від того, що Українці їх називають ренегатами, запроданцями, зрадниками.

Розуміється, настане колись час, коли ці „ренегати" не будуть соромитись своєї національности, коли революція на Україні

буде українською, коли Українець в Інтернаціоналі матиме рівне місце з Руським, Німцем, Французом. Розуміється, об'єднання українських революційних сил на Україні мусить бути й буде неминуче, бо це є закон стихії й історична необхідність.

Але мимоволі хочеться вас запитати: для чого ж стільки зайвої, непотрібної боротьби за це? для чого стільки зайво-витрачених сил? для чого стільки шкоди наноситься вами цьому необхідному й корисному процесові? Для чого, в ім'я чого й з якого права ви відштовхуєте нас, українських комуністів і революціонерів, од участи в праці й боротьбі за визволення працюючих мас нашого народу? В ім'я брусіловської „великой, единой неделимой России"? По праву фізичної сили?

Ні, товариші, це недостойно того великого вчення комунізму, прапор якого ви перші так високо й так сміливо підняли над усім світом. Ви стомились уже тримати цей прапор і часом волочити вже його по багні. Але ви не хочете допустити, щоб молодші, свіжіші сили помогли його підняти й нести разом з вами. „Великая, единая-неделимая", закорінена в крови, з молоком царизму всмоктана вами, не дозволяє вам цього.

Ні, не у всьому ви, товариші, чесні з собою!....

Москва, 20. IX. 1920. В. Винниченко.

З друкарні Іґн. Штайнмана, т. з о. п., Відень, IX.

№ 9. **Хименко Гр.:** Хто такі комуністи і чого вони хочуть? Відень, 1920 16⁰, 16 стор.

№ 10. **Левинський В.:** Капіталізм і імперіялізм. Відень, 1920, 16⁰, 32 стор.

№ 11. **Піддубний Г.:** Комунізм і еволюція. Відень, 1920, 16⁰ 20 стор.

№ 12. **Ленін Н.:** Третій Інтернаціонал і його історичне значіння. Відень, 1920, 16⁰, 12 стор.

№ 13. **Паннекук А.:** Комунізм і демократія. Відень, 1920, 16⁰, 9 стор.

№ 14. **Карпинський В. А.:** Що таке радянська влада і як вона будується? Відень, 1920, 16⁰, 40 стор.

№ 15. **Піддубний Г.:** Комунізм і патріотизм. Відень, 1920, 16⁰, 30 стор.

№ 16. **Мазуренко В.:** Відродження промисловости радянською владою. Відень, 1920, 16⁰, 48 стор.

№ 17. **Левинський В.:** Мистецтво і соціялізм. Відень, 1920, 16⁰, 20 стор.

№ 18. **Програма Української Комуністичної Партії.** Відень, 1920, 16⁰, 64 стор.

(Далі див. оборотна сторона).

№ 19. **Духове життя людини.** (Поезія, пластика, театр і народні празники). Відень, 1920, 16°, 50 стор.

№ 20. **Калинович І.:** Показчик до української соціялістичної і комуністичної літератури. Відень, 1920, 16°, XVI + 80 стор. (Друкується.)

№ 21. **Богданов А.:** Діялектичний матеріяліам. Переклав Ю. Сірий. Відень, 1920, 16°, около 80 стор., (Друкується.)

№ 22. Меморандум Української Комуністичної Партії — Конґресові III. Інтернаціоналу. Відень, 1920, 16°, 36 стор.

№ 23. **Рац Л., Др.:** Прикарпатська Україна і світова революція. Відень, 1920, 16°, 29 стор.

№ 24. **Революція в небезпеці!** (Лист Закор. Ґрупи У. К. П. до комуністів і революційних соціялістів Европи та Америки). Відень, 1920, 16°, 94 стор.

.....

Замовлення посилати на адресу адміністрації „Nowa Doba", Wien, XVIII. Hans Sachsg. 18.